

Laajan hyvinvointikertomuksen liite

Toimialojen toteuttama hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö vuosina 2021–2024 vuoden 2024 organisaatiorakenteen mukaan

Tausta.....	3
Konsernipalvelut	3
Hallintopalvelut	3
Elinvoima- ja työllisyyspalvelut.....	3
Ateria ja puhtauspalvelut	4
Tilapalvelut	5
Asuntotoimi	6
Viestintä	6
Maaseututoimi.....	7
Sivistystoimiala	7
Opetuspalvelu	7
Varhaiskasvatus	10
Nuorisopalvelut	12
Kirjasto-kulttuuri ja museopalvelut.....	15
Hyvinvointitoimiala.....	18
Osallisuuden edistäminen	18
Maahanmuuttopalvelut ja kotoutumisen edistäminen	19
Liikuntapalvelut	20
Ikääntyneiden palvelut	21
Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala	22
Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu	22
Liikenneturvallisuustyö.....	23
Hyvinvointia tukevat ympäristöt.....	24
Vesihuolto	33
Rakennusvalvonta	33
Ympäristönsuojelu	34

Vaikuttamistoimielimet.....	36
Nuorisovaltuusto	36
Orimattilan veteraaniain neuvottelukunnan toiminta 2021–2024.....	36
Orimattilan vanhus- ja vammaisneuvoston toiminta 2021–2024	37
Aluekumppanuuspöydät.....	37

Tausta

Vuosina 2021–2024 Orimattilan kaupungin omien palveluihin liittyen toteutettiin kaksi merkittävää hallinnon uudistusta, joista ensimmäisessä vaiheessa luotiin oma hyvinvointitoimiala ja siihen liittyvä valiokunta. Vuonna 2024 käynnistettiin uusi hallinnon uudistus, jonka seurauksena vuoden 2025 alusta lähtien omaa hallinnon toimialaa ei enää hyvinvoinnilla ole.

Kaupungin organisaatio jakautui vuonna 2024 konsernipalveluiden toimialaan, kaupunkikehitys- ja tekniseen toimialaan, sivistystoimialaan sekä hyvinvointitoimialaan.

Konsernipalvelut

Konsernipalveluihin kuuluvat valtuusto, päätöksenteko ja yhteistoiminta, hallinto- ja tukipalvelut, elinvoima- ja työllisyyspalvelut, ateriala- ja puhtauspalvelut ja maaseututoimi. Kaupunkikehitys ja teknisellä toimialalla on kaksi valiokuntaa.

Hallintopalvelut

Elinvoima- ja työllisyyspalvelut

Orimattilan elinvoima ja vetovoima

Orimattila tasapainoilee vahvojen peruslähtökohtien ja rakenteellisten haasteiden välillä. Sijainti Lahden ja pääkaupunkiseudun välissä, monipuolinen pk-yrityskenttä ja kohtuuhintainen asuminen muodostavat hyvän perustan, mutta väestön ikääntyminen, työikäisen väestön väheneminen ja työpaikkatarjonnan rajallisuus vaativat pitkäjänteistä kehittämistä.

Väestökehitys: Vuonna 2025 kesäkuussa väkiluku oli 15 628, mikä on 0,6 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Tilastokeskuksen ennuste ennakoi laskua noin 14 900 asukkaaseen vuoteen 2045 mennessä. Alle 15-vuotiaiden määrä vähenee arviolta 10 %, työikäisten 8–9 %, ja yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa lähes 20 %. Tämä lisää palvelutarvetta ja vaikeuttaa työvoiman saatavuutta.

Yritysrakenne, työllisyys ja yritys yhteistyö: Orimattilassa on noin 1 320 yritystä, painottuen rakentamiseen (260), kauppaan (160) ja alkutuotantoon (140). Rakennusalan suhdanneherkkyys on riski, joten yritysrakenteen monipuolistaminen on keskeistä. Työttömyysaste oli kesäkuussa 2025 11,6 %, avoimia työpaikkoja oli 42, joista suurin osa hoiva- ja opetus alalla.

~~Vuonna 2025 Orimattilassa valmisteltiin ensimmäistä koko kaupungin kattavaa yritysmyönteisyyden määritelmää ja toimintamallia. Tämä työ on osa systemaattista yritysysteistyötä, jonka tavoitteena on varmistaa hyvät toimintaedellytykset, sujuvat palvelut ja ennakoiva vuoropuhelu kaikilla toimialoilla. Määritelmä kokoaa periaatteet ja toimenpiteet, joilla tuetaan yritysten kasvua, investointeja ja työllistämistä sekä vahvistetaan kaupungin kykyä vastata toimialojen ja työmarkkinoiden muutoksiin.~~ **Poistetaan tämä osa, koska ei ole toteutettu 2021-2025 välisenä aikana.**

Maankäyttö ja kaavoitus: Käynnissä on teollisuusalueiden laajennuksia, tuulivoimapuiston suunnittelu ja uusien asuinalueiden kaavoitus. Tavoitteena on lisätä työpaikkoja, verotuloja ja mahdollistaa muuttovoitto.

Maakunnalliset mahdollisuudet: Päijät-Hämeen älykkään erikoistumisen ohjelma vahvistaa elintarvike-, kiertotalous- ja energia-aloja. Orimattila on noussut maakunnan yrittäjäystävällisimmäksi kunnaksi, mikä houkuttelee sijoittajia. MAL-sopimus ja maakuntakaava parantavat saavutettavuutta, ja Leader-toiminta tukee maaseutuyrittäjyyttä.

EVP-indeksi (2023): Elinvoima 41,33 ja vetovoima 33,01, yhteensä 37,2 pistettä. Vetovoimaa heikentävät muuttotappio ja rajallinen työpaikkatarjonta, mutta sitä tukevat hyvä sijainti, kohtuuhintainen asuminen ja yrityskentän monipuolisuus.

EVP-indeksi muodostuu kahdesta osa-alueesta: elinvoimaindeksistä sekä veto- ja pitovoimaindeksistä. Indeksit on muodostettu alueiden elinvoimaisuuteen ja vetovoimaisuuteen ja pitovoimaisuuteen liittyvien avainmuuttujien avulla. 20 avainmuuttujaa on poimittu pääosin Tilastokeskuksen tietokannoista. Indeksien muodostuksessa aluerajauksena käytettiin kuntatasoa ja kohteena olivat kaikki Manner-Suomen 293 kuntaa 1.1.2022 alueluokituksen mukaan.

Kehittämisen painopisteet:

- Asukas- ja yritysmarkkinointi (tonttikampanjat, sijainti, tarinan kirkastus)
- Työpaikkatarjonnan vahvistaminen erityisesti yksityisellä sektorilla
- Saavutettavuuden ja infrastruktuurin kehittäminen

Orimattilan tulevaisuuden elinvoima rakentuu kyvystä yhdistää väestökehityksen, työpaikkojen, yritysten ja maankäytön ratkaisut yhtenäiseksi, houkuttelevaksi kokonaisuudeksi asukkaille ja sijoittajille.

Ateria ja puhtauspalvelut

Orimattilan ateriapalvelut järjestävät kouluihin ja päiväkoteihin lakisääteisiä ateriapalveluita. Ateriapalvelut vastaavat palvelujen kokonaissuunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta, sekä laadun seurannasta. Vanhusaterioiden valmistus päättyi 12/2021.

Palvelemme arvojemme mukaan asiakasta sydämellisesti, sujuvasti ja sinnikkäästi.

Tarjottavassa ruoassa huomioidaan ravitsemussuositukset ikäluokittain, perusruoan lisäksi lounaalla on tarjolla kasvisvaihtoehto. Koulumaito- ja hedelmätukea haetaan aktiivisesti Ruokavirastolta, joten salaatit ovat tarjolla suositusten mukaisesti komponentteina ja linjastossa ensimmäisinä. Varhaiskasvatuksessa jatkettu Sapere-menetelmän käyttöä.

Ruokakasvatusta toteutetaan mm. tuomalla ruokalistalle on monipuolisesti erilaisia ruokia tarjolle ja yhteistyötä tehdään henkilöstön ja oppilaiden kanssa mm. järjestäjätoiminta on monessa koulussa käytössä. Rehtori/ varhaiskasvatusjohtaja - ruokapalvelupäällikkötapaamiset aloitettiin 2022. Nykytila-arviointia käytettiin osana arviointia. Asiakastytyväisyyskysely toteutettiin keväällä 2024.

Eläkeläisille suunnattu ylijäämäruokailua toteutetaan Myllylän, Jokivarren ja Kuivannon koululla. Keväällä 2023 oppilaiden kouluun tutustumispäivinä huoltajilla oli mahdollisuus ruokailla ja tutustua tämän päivän kouluruokaan.

2021 Covid-19 vaikutti edelleen toimintaan isojen henkilömäärien toiminnoissa. Ruokailuaikoihin ja -tapoihin kiinnitettiin huomiota koulu- ja päiväkotikohteissa.

Myllylän koulun remontti valmistui ja koululle saatiin uudet keittiö- ja ruokasalitilat. Vuorenmäen ja Länsi-Orimattilan päiväkodit avattiin ja niiden ruokapalveluiden tuottaminen aloitettiin. Yhteiskoulun ja Erkkolukion ateriapalvelut siirtyivät väistöön Wanhalle Amikselle.

Ruoanvalmistuksessa siirryttiin 3/2022 kylmävalmistusmenetelmään. Ruoka valmistetaan loppuun koulujen ja päiväkotien keittiöissä, joten ennen ruoka-aikaa tuoksuu kouluissa ja päiväkodeissa vastavalmistuva ruoka.

Orimattilan uusi Yhteiskoulu otettiin käyttöön elokuussa 2024. Oppilas- ja opiskelijaruokailu saatiin sujuvaksi yhteisellä suunnittelulla ja opastuksella. Koulun kahvilatoimintoja suunniteltiin yhdessä koulun henkilökunnan kanssa ja toiminta aloitettiin syyskuussa tarjoamalla aamupalapakettia ja iltapäivävalituntien aikana välipalaa. Myös alakouluissa on mahdollista ostaa välipalaa iltapäivisin. Iltapäiväkerhojen välipalat tuotetaan niissä koulujen keittiössä, missä toimintaa on.

Keskustan alueella kouluilta ja päiväkodeilta jäänyt ylijäämäruoka on lahjoitettu Toivon Keskukseen syyskuusta 2024 alkaen. Ruokaa on noudettu aktiivisesti seitsemältä koululta ja päiväkodeilta ja sitä jaetaan Toivon Keskuksen toimitiloissa kaupunkilaisille.

Tilapalvelut => tämän pitäisi olla kaupunkikehitys- ja teknisen toimialan alla

Tilapalvelut huolehtii ja vastaa kaupungin omistamasta tai kaupungin omaan toimintaan vuokraamasta kiinteistömässasta, uudis-, perusparannus- ja kunnossapitohankkeiden rakennuttamisesta, suunnittelusta ja toteuttamisesta.

Orimattilan kaupunkistrategian 2025 mukaan kaupungin tilojen suunnittelussa toteutetaan monikäyttöisyyttä ja nostetaan tilojen käyttöastetta.

Pääsääntöiset tilat ovat kirjasto, koulut, päiväkodit, soten toimitilat sekä liikuntatilat.

Orimattilan kaupunki kuuluu energiatehokkuussopimuksen piiriin 2017–2025 (KETS) ja on sitoutunut tekemään säästötoimenpiteitä kyseisellä jaksolla. Säästötavoite vuoteen 2025 on 10.5 %. Tämä tavoite on jo saavutettu vuoden 2023 lopussa.

Kaupungin kiinteistönhoito hoidetaan ulkoisten palvelutuottajien toimesta. Are Oy vastaa keskitetysti kaupungin tilapalveluiden omistamien rakennusten kiinteistönhoidosta ja -huollosta.

Kiinteistönhoidon tarkoitus on turvata kiinteistön käyttäjien toimintaedellytykset huolehtimalla kiinteistön ja sen laitteiden toimivuudesta.

Ulkoalueiden huolto, puhtaudesta ja turvallisuudesta huolehtiminen on ulkoistettu Viherpalvelut Hyvönen Oy:lle.

Tilapalvelun omalla henkilökunnalla hoidetaan ulkoisten palvelujen ohjaus, seuranta ja valvonta. Pääosin omin voimin hoidetaan LV- ja sähkötyöt sekä lukitus- ja turvajärjestelmät, tarvittaessa hyödynnetään puitesopimuskumppaneita.

Koulujen tiloja vuokrataan iltaisin ja viikonloppuisin pidettäviin kokous-, koulutus-, juhla-, liikunta-, teatteri- ja musiikkitilaisuuksiin.

Asuntotoimi

Orimattilan Asunnot Oy on Orimattilan kaupungin alueen suurin vuokranantaja. Yhtiön omistuksessa on 569 vuokra-asuntoa sekä 140 ympärivuorokautisen hoivan asuntoa, jotka on kokonaisuudessaan vuokrattu Päijät-Hämeen hyvinvointialueelle. Suurin osa vuokra-asunnoista sijaitsee kerrostaloissa keskustan alueella palveluiden läheisyydessä.

Yhtiön toiminta perustuu pääosin kohtuuhintaiseen, omakustannevuokraan. Orimattilan Asunnot Oy on asukaslähtöinen toimija, joka panostaa asukasviihtyvyyteen sekä varhaiseen puuttumiseen ongelmatilanteissa. Häättöjen määrä ei ole kasvanut merkittävästi edellisvuosiin verrattuna. Asumisneuvojaa ei ole yhtiössä mutta asiakaspalvelijamme ohjaavat tarvittaessa sopivien arjen tukipalveluiden piiriin. Esteettömien keskustan kerrostaloasuntojen puute on tällä hetkellä haaste, sillä niiden kysyntä on kasvussa. Lapsiperheiden suosiossa olevat rivitaloasunnot ovat myös kysynnältään kasvussa. Yhtiöllä on yksi kerrostalo sekä muutamia erillisiä asuntoja vastaanottokeskustoiminnassa.

Viestintä

Orimattilan viestinnässä on vuosien 2021–2024 välillä tapahtunut paljon. Vuonna 2021 pinnalla oli vielä koronauutisointi. Vuodesta 2022 lähtien viestintää on kehitetty

määrätietoisesti. Tuon jälkeen vuoteen 2024 mennessä on mm. uudistettu kaupungin brändi, tehty viestintästrategia, sisäisen viestinnän suunnitelma sekä suunnitelma työnantajamielikuvan kehittämiseen. Suunnitelmia on myös alettu toteuttaa käytännössä ja jalkauttaa niitä organisaatioon. Lisäksi Orimattilassa on uudistettu kaupungin kotisivut ja panostettu somemarkkinointiin.

Kaikkien näiden uudistusten tavoitteena on ollut palvella paremmin niin kaupunkilaisia, kaupungin työntekijöitä kuin muuallakin asuvia ihmisiä. Uudistusten tulokset ovat myös näkyvissä. Esimerkiksi kaupungin somekanavat ovat kasvaneet tasaisesti ja uudet kotisivut ovat saaneet kiitosta.

Maaseututoimi

Orimattilan kaupunki hoitaa maaseutuhallinnon palvelut yhteistoiminta-alueella, johon kuuluvat Orimattilan lisäksi kunnat litti, Myrskylä ja Pukkila. Palveluiden kustannukset jaetaan kuntien kesken vuosittain laskettavien vertailulukujen perusteella. Yhteistoiminta-alueella on maatiloja n. 730 kpl ja peltoa n. 51 000 ha. Maataloustukia on maksettu lähes 30milj. euroa vuosittain alueen aktiivituloille.

Maaseutuelinkeinoviranomaiset huolehtivat maaseutuelinkeinolain ja muiden maaseutuelinkeinoja koskevien lakien, asetusten, päätösten sekä Euroopan unionin säädösten täytäntöönpanosta kuntatasolla. Maaseutuelinkeinoviranomaisten keskeisimmät tehtävät ovat maataloustuki- ja korvausasioiden hoitaminen, maaseutuyritysten kehittäminen, valvonta- ja tarkastustehtävien sekä vahinkoarvioiden suorittaminen. Myös eläintenpitäjäksi rekisteröityminen ja eläinten merkintään ja rekisteröintiin liittyvien asioiden käsittely.

Sivistystoimiala

Sivistystoimialaan kuuluvat opetuspalvelut, varhaiskasvatuspalvelut, kirjasto-, kulttuuri- ja museopalvelut sekä nuorisopalvelut.

Opetuspalvelu

Orimattilan kaupunki tuottaa opetuspalveluja noin 1900 lapselle ja nuorelle. Heistä perusopetuksen oppilaita on hieman yli 1700 ja noin 170 nuorta opiskelee lukiokoulutuksessa. Yleisopetuksen luokkien lisäksi perusopetusta järjestetään

neljässätoista erityisluokassa, joista kolmessa toiminta-alueittain. Joustavan perusopetuksen (JOPO) luokka toimii Orimattilan yhteiskoulussa, mutta on yhteinen kaupungin molemmille yläkouluille.

Opetuspalvelut tuottaa hyvinvointipalveluja toteuttaessaan lakisääteistä ja voimassa olevaa opetussuunnitelmaa noudattavaa tehtäväänsä. Kasvatus- ja opetustyötä tekevät käytännössä kunnan reilut kaksisataa opettajaa ja koulunkäynninohjaajaa (166 opettajaa ja 49 ohjaajaa vuoden 2024 lopussa). Heidän lisäksi hyvinvointityöhön osallistuvat Päijät-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhuollon työntekijät eli kouluterveydenhoitajat, kuraattorit ja psykologit. Koulujen hyvinvointityöhön osallistetaan koko henkilöstö ja oppilaat.

Sekä Jokivarren koulussa, että Orimattilan yhteiskoulussa työskentelee vakituinen koulunuorisotyöntekijä. Heidän lisäksi erillisillä nuorisotyön hankerahoilla palkattiin vuosien 2021-2024 aikana yhteinen koulunuorisotyöntekijä alakouluille, vuosittain vaihtelevalla resurssilla ja kouluittain kohdennetuilla tavoitteilla. Koulujen henkilöstöresurssia on vahvistettu lisäksi koulutuksellisen tasa-arvon valtionavustuksella palkkaamalla yksiköihin resurssiopettajia ja koulunkäynninohjaajia vuosina 2021-2025.

Kouluterveydenhuolto on Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän tarjoama opiskeluhuollon palvelu, joka jatkaa sitä lapsen terveyden ja hyvinvoinnin seurantaa, joka on aloitettu jo äitiys- ja lastenneuvolassa. Määräaikaiset koko ikäluokkaa koskevat terveystarkastukset ja seulontatutkimukset muodostavat kouluterveydenhuollon rungon ja mahdollistavat jokaisen oppilaan tapaamisen vuosittain. Orimattilan kouluissa työskentelee yhteensä neljä koulu- ja opiskelijaterveydenhoitajaa. Orimattilan opiskeluhuollon koulukuraattorit (4) ja -psykologit (3) siirtyivät 1.1.2023 lähtien Päijät-Hämeen hyvinvointialueen lapsi- ja perhepalvelujen toimialalle opiskeluhuollon tulosalueelle.

Orimattilaan on laadittu yksi opiskeluhuoltosuunnitelma, jossa on huomioitu eri koulutusasteita koskevat määräykset. Opiskeluhuoltosuunnitelma on laadittu yhteistyössä hyvinvointialueen, esiopetuksen, koulujen ja oppilaitosten henkilöstön, opiskeluhuoltopalvelujen, oppilaiden sekä huoltajien kanssa. Opiskeluhuoltosuunnitelma sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhuoltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Opiskeluhuoltosuunnitelmassa linjataan myös toimintatavat kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan sekä kriisitilanteiden varalle.

Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteutetaan mm. erilaisilla ryhmäytymistä edistävillä toimenpideohjelmilla, joissa pääpainopiste on ennaltaehkäisevä työ. Tällaisia ovat muun muassa KiVa-koulu, Friends, Huomaa hyvä ohjelmat sekä Meidän luokan kuulumiset ja Miten meillä menee? –kyselyt ja oppitunnit. Käytettävä ohjelma ja kohderyhmä vaihtelevat kouluittain. Oppilaiden osallisuusryhmät, kuten oppilaskunnan hallitus, tukioppilaat, välkkäri-toiminta, av-vastaavat ja miniministerit vahvistavat oppilaiden osallisuuden kokemusta sekä tarjoavat turvallisen ympäristön harjoitella vastuun ottamista. Yläkouluun päivä, Seiska- ja kasipäivät, koeviikkokahvit (lukio), vanhat tanssit- ja penkkari-projektit (lukio)

sekä leirikoulut ja luokkaretket lisäävät osaltaan oppilaiden yhteisöllisyyden kokemusta ja hyvinvointia. Orimattilassa toimii Nuorisovaltuusto ja syksyllä 2023 käynnistynyt Lasten Parlamentti.

Edellä mainittujen opiskeluhoitopalvelujen lisäksi hyvinvointityötä tehdään niin ikään lakisääteisessä kuntakohtaisessa opiskeluhoiton ohjausryhmässä, ja se on myös kirjattu koulukohtaisiin opiskeluhoito-, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmiin.

Opiskeluhoiton ohjausryhmän tehtäviä ovat muun muassa opiskeluhoiton kokonaistarpeen ja käytettävissä olevien palveluiden määrittäminen, yhteisöllisen opiskeluhoiton ja sen toimintatapojen suunnittelu, yksilökohtaisen opiskeluhoiton järjestäminen ja opiskeluhoiton yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän hoitajiensa kanssa sekä opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen.

Orimattilan perusopetuksessa ja toisella asteella opetetaan hyvinvointitaitoja.

Hyvinvointiohjelma kattaa lapsen koulupolun alakoulusta toiselle asteelle.

Hyvinvointitunnit ovat osa kouluilla tehtävää hyvinvointityötä, jonka tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, kouluun kiinnostumista, hyvinvointia ja kestävästä elämäntapaa. Orimattilan peruskouluissa ja toisella asteella tehtävän hyvinvointityön taustalla on ajatus: ”Hyvinvoiva lapsi/nuori oppii”. Hyvinvointiopetus on lisäksi osa kiusaamisen vastaista työtä.

Orimattilan perusopetuksen opetussuunnitelmaan lisättiin lv. 2023 lähtien alakouluille yksi viikoittainen hyvinvointitunti. Orimattilan peruskoulujen ja lukion hyvinvointiopetuksen pohjana ovat alueelliset terveyden ja hyvinvoinnin kärjet (HyTe-kärjet). Sivistysvaliokunnan vuonna 2024 hyväksymä hyvinvointiohjelma vuosiluokille 1-6 täydentyi yläkoulun ja lukion päivitettyillä hyvinvointiopetuksen suunnitelmilla.

Koko opetustoimen henkilöstö on koulutettu Mieli ry:n toimesta syksyllä 2023 mielenterveystaitojen opettamisesta. Lisäksi henkilöstö on koulutettu koulujen toimintakulttuureista ja hyvinvoinnista. Hyvinvointiin liittyviä teemoja on jalkautettu kouluille hyvinvointivastaavien ja hyvinvointiopettajan työn kautta. Eri kyselyissä nousseisiin ilmiöihin kuten koulukiusaamiseen, seksuaaliseen häirintään ja päihdekasvatukseen on tartuttu ja niihin liittyviä oppitunteja on järjestetty ja kehitetty. Orimattila on saanut valtion erityisavustusta yhteisöllisen opiskeluhoiton vahvistamiseen ja kehittämiseen vuosille 2023-2025 ja tämän hanketyön kautta on tehty monialaista yhteistyötä eri verkostojen kanssa.

Harrastamisen Suomen malli toimii Orimattilassa kaikilla kouluilla. Koulujen henkilöstön (opettajat, koulunkäynninohjaajat) ohjaamien harrastetuntien lisäksi harrastetoimintaa ostetaan paikallisilta yhdistyksiltä ja seuroilta. Vuosina 2022–2024 mukana on ollut n. 10 paikallista toimijaa harrastetarjontaa tuottamassa. Harrastetunteja järjestettiin vuosittain n. 700 ja lisäksi lasten sekä nuorten harrastuneisuutta pyrittiin lisäämään järjestämällä

harrastemessuja sekä harrastamisen koululaistapahtumia. Edelleen Harrastamisen Suomen mallia kehitetään ja hankkeelle haettiin jatkoa helmikuussa 2025.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Lasten iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia on tuettu monipuolisella pedagogisella toiminnalla ja mahdollistamalla myönteisiä oppimiskokemuksia. 1.8.2022 voimaan astuneen varhaiskasvatuslain muutos vahvisti lapselle tarjottavaa kehityksen ja oppimisen tukea. Muutoksen yhteydessä selkeytettiin tuen toteuttamista tukevia käytänteitä, kuten yleisen tuen ensisijaisuutta osana päivittäistä laadukasta pedagogiikkaa. Orimattilan varhaiskasvatuksessa on toiminut yksi erityisryhmä, jossa on annettu kokoaikaista erityisopetusta. Lisäksi ryhmiin, joissa lasten tuen tarve on korostunut, on sijoitettu lisähenkilöstöä. Näissä ryhmissä varhaiskasvatuksen erityisopettajat ovat toteuttaneet osa-aikaista erityisopetusta. Orimattilan varhaiskasvatuksessa toteutui henkilöstölle suunnattu MAPA-koulutus syksyllä 2023 ja 2024. Turvalliset toimintamallit- MAPA on sertifioitu menetelmä, jolla ennaltaehkäistään haasteellisia tilanteita, kuten lapsen aggressiivista käyttäytymistä.

Lapsen kokeman varhaiskasvatuksen laatua on selvitetty Kehittävä Palaute-tutkimusmenetelmällä (Reunamo Education Research) vuonna 2023. Menetelmä tuo esiin tarkasteltujen lapsen hyvinvoinnin osatekijöiden, oppimisen, liikkumisen, emootioiden ja sosiaalisuuden, kytköksen toimintakulttuuriin - tapaamme toimia. Saadun analyysin perusteella kehittämistoimia suunnattiin erityisesti leikkiin ja aikuisen aktiiviseen rooliin leikkien rikastuttajana. Leikkiä kehitettiin Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvin) varhaiskasvatukseen suunnatulla laadunarviointijärjestelmällä Valssilla. Vuoden 2024 havainnointiaineiston mukaan voitiin Orimattilassa todeta tuetun leikin osuuden varhaiskasvatuspäivästä olleen poikkeuksellisen korkea, lähes kaksinkertainen muuhun Suomeen verrattuna. Lasten oppimiselle suotuisia tilanteita havaittiin merkittävästi enemmän kuin muualla Suomessa, ja 60,2 % lasten valvellaoloajasta liittyi oppimiselle otolliseen toimintaan. Myönteisiä emootioita havaittiin myös merkittävästi aiempaa enemmän, mikä väritti varhaiskasvatuspäiviä positiivisesti.

Orimattilan varhaiskasvatuksessa toteutetut kolme valtionavusteista digihanketta: Digilaukka, Uudet lukutaidot ja Innovatiivisten oppimisympäristöjen kehittäminen perhepäivähoidossa ovat tukeneet pedagogisesti tarkoituksenmukaista ja turvallista

digitaalisten välineiden hyödyntämistä toiminnassa. Digivanhempainilta toteutettiin syksyllä 2022.

Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma on laadittu kaikissa päiväkotien lapsiryhmissä kunakin toimintakautena. Varhaiskasvatuksen tiimin pedagogista suunnitelmaa tarkennettiin ja kirjattiin vuonna 2024 toimintatavat, joilla kiusaamista ehkäistään ja toimintatavat ristiriitatilanteiden selvittämiseen hyödyntäen Miniverso-menetelmällä.

Yksikkökohtaiset tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmat valmistuivat toimintakaudella 2023–2024 vaiheittaisen prosessin kautta. Yksikkökohtaisina kehittämistoimenpiteinä toteutui esimerkiksi seuraavia käytänteitä: varmistetaan että kaikki lapset saavat positiivista palautetta, varmistetaan, että kaikki lapset pääsevät mukaan leikkiin mm. arpomalla leikkikavereita ja tukemalla uusia ystävyyssuhteita ja että esillä olevat leikkivälineet ja kirjallisuus tukevat tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Avoin päiväkotikimppa toimintaan sisältyi avoin perhekahvila ja kohtaamispaikka Perhepirtti ja lasten kerhotoimintaa kolmena päivänä viikossa aamu- ja iltapäivisin (Kimppa kerhot) sekä lapsiparkkitoimintaa noin kerran viikossa. Toiminta järjestettiin Kuismapolulla Helinäntuvalla kesään 2023 saakka. Elokuusta 2023 alkaen toiminta siirtyi Peltolan päiväkotiin, jonka aikana kävijämäärät kasvoivat. Perhepirtin keskimääräinen kuukausittainen kävijämäärä oli 102 henkilöä kun aiemmin Helinäntuvan tiloissa se oli keskimäärin 83 henkilöä kuukaudessa. Kerhoissa oli noin 20 lasta.

Palveluverkkoon tehtyjen supistusten ja talouden tasapainottamistoimien vuoksi avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa supistettiin lakkauttamalla tammikuusta 2024 alkaen lapsiparkkitoiminta ja iltapäiväkerhot. Elokuusta 2024 alkaen aamupäiväkerhoja järjestettiin enää kahtena päivänä entisen kolmen aamupäivän sijaan. Palveluverkkomuutosten vuoksi myös käytössä olleista tiloista luovuttiin elokuussa 2024 ja kerhotoiminta siirrettiin koivikon päiväkodin saliin sekä Perhepirtti nuorisotila Monttuun. Syksyllä 2024 osallistujamäärät vähenivät reilusti keskimääräisen kuukausittaisen kävijämäärän ollessa noin 40 henkilöä. Kimppa kerhossa lapsia oli 8 ja kerhotoiminta päättyi joulukuussa 2024.

Nuorisopalvelut

Perusnuorisotyö

Perusnuorisotyö on läsnä nuorten vapaa-ajassa järjestäen erilaista mielekästä ja osallistavaa toimintaa ja samalla tarjoten turvallisia tiloja vapaa-ajan viettoon. Ennaltaehkäisevä työ on perusnuorisotyön perusta ja lähtökohta kaikissa sen toiminnoissa ja tavoitteena on puuttua varhaisessa vaiheessa erilaisiin ilmiöihin ja ohjata nuoria löytämään mielekkäitä hyvinvointia tukevia ajanviettotapoja sekä harrastuksia. Perusnuorisotyöhön kuuluu nuorisotiloilla tehtävä työ, retket, leirit, tapahtumat, teemaillat ja erilaiset pienryhmät.

Vuonna 2021 perusnuorisotyötä varjosti kaiken aikaa korona. Keväällä toiminta oli muutaman kuukauden täysin verkossa ja edellisenä vuonna käyttöön otetut digitaaliset alustavat otettiin jälleen käyttöön. Nuorisotiloilla kävi niiden auki ollessa paljon nuoria ja he selvästi kaipasivat paikkaa, jossa viettää vapaa-aikaa sekä aikuisen tarve nuorilla korostui myös viime vuoden aikana. Vuoden aikana saimme järjestettyä yhden leirin sekä muutamia retkiä. Osallistujia kaikkiiin oli ennätysellisen paljon. Tässäkin näkyi korona-ajan eristäytymisen luoma tarve päästä pois tutuista ympyröistä. Kevään aikana pilotoimme jalkautumisenmallin Orimattilaan ja jalkauduimme muutaman kerran Orimattilan keskustaan. Jalkautumisen aikana emme tavanneet juurikaan päihtyneitä tai häiriökäyttäytyviä nuoria.

Vuonna 2022 nuorisotila sai uudet tilat keskustassa ja kävijämäärät lähtivät hurjaan nousuun. Uudet tilat mahdollistavat monenlaista ja etenkin uudenlaista toimintaa mm. keittiön myötä. Kävijäprofiili muuttui myös uusien tilojen myötä ja saimme paljon uusia aiempaa vanhempia kävijöitä. Huomasimme, että myös vanhemmat nuoret kaipasivat tilaa ja paikkaa viettää vapaa-aikaa. Kesällä 2022 järjestimme leirin ja muutamia retkiä ja koronan jälkeen nämä olivat selvästi kaivattuja. Perusnuorisotyö järjesti myös harrastemessut syksyllä 2022 ja siellä kävivät kaikki peruskoululaiset päivällä ja illalla tapahtuma oli avoin kaikille kaupunkilaisille. Lokakuussa 2022 järjestimme ensimmäisen taiteiden illan Orimattilassa. Tapahtuma oli suunnattu nuorille. Tapahtuma tavoitti n.700 kävijää muutaman tunnin aikana. Tapahtumassa ei tavattu järjestyshäiriöitä eikä päihtyneitä

Vuonna 2023 perusnuorisotyö alkoi palata normaaliin toimintaansa mutta tiukka taloustilanne pakotti supistamaan toimintaa. Nuorisotiloilla oli monta kymmentä kävijää illassa ja nuoret todella tekivät uudesta tilasta oman näköisensä ja ottivat tilan omakseen. Lokakuussa järjestettiin toinen taiteiden ilta Varsapuistossa ja se saavutti yli 1000 kävijää. Tapahtuma oli todella kehuttu ja toivottu.

Vuoden 2024 aikana nuorisotilat sulkeutuivat niin Artjärveltä kuin keskustastakin. Nuorisotilat siirtyivät koulun tiloihin ja nuoria tippui valtavasti pois toiminnasta. Nuoret eivät löytäneet koulun tiloihin eivätkä ottaneet niitä omakseen. Etenkin Artjärven osalta lapsille ja nuorille nuokun sulkeutuminen oli iso asia, sillä siellä ei ole tarjolla nuorille juuri muuta vapaa-ajan viettoa.

Koulunuorisotyö

Koulunuorisotyön kehitys Orimattilassa vuosina 2021–2024

Koulunuorisotyö on kehittynyt Orimattilassa vastaamaan oppilaiden muuttuviin tarpeisiin, erityisesti COVID-19-pandemian vaikutusten jälkeen. Työn tavoitteena on ollut tukea oppilaiden hyvinvointia, kiinnittymistä kouluyhteisöön ja ehkäistä syrjäytymistä.

Vuosi 2021: Pandemian vaikutukset ja uudet avaukset

Vuonna 2021 koulunuorisotyötä leimasi COVID-19-pandemia. Keväällä toiminta mukautettiin etäopetuksen vaatimuksiin siten, että tukea tarvitsevat oppilaat saivat henkilökohtaista tukea koululla. Esimerkiksi Jokivarren koulun koulunuorisotyöntekijä oli läsnä tukemassa ja tsemppaamassa oppilaita opiskelussa. Syksyllä toiminta normalisoitui oppilaiden palatessa kouluihin, mikä mahdollisti ryhmäytymisten ja teematuntien jatkamisen.

Syksyllä käynnistettiin uusi hanke alakoululaisille suunnattujen koronan haittojen vähentämiseksi. Hankkeen myötä saatiin kiertävä alakoulun koulunuorisotyöntekijä, joka toimi neljässä eri alakoulussa.

Vuosi 2022: Toiminnan vakiintuminen ja kehittäminen

Vuonna 2022 koulunuorisotyö toimi normaalisti kaikilla kouluilla. Vuoden aikana järjestettiin erilaisia teemapäiviä ja ryhmäytymisiä vuosiluokittain. Lisäksi kehitettiin välituntitoimintaa ja yläkoululaisille avattiin välituntikahvilat.

Alakoulujen koulunuorisotyön hanke päättyi keväällä. Hankkeen tulokset osoittivat selkeän tarpeen nuorisotyölliselle näkökulmalle myös alakouluissa, ja hankkeen todettiin parantaneen oppilaiden hyvinvointia.

Vuosi 2023: Vakiintunutta toimintaa ja laajeneminen alakouluihin

Vuonna 2023 koulunuorisotyössä vakiintuivat erilaiset teemapäivät ja ryhmäytykset. Työn painopiste oli Jokivarren koululla vuosiluokilla 5–9 ja Orimattilan yhteiskoululla vuosiluokilla 7–9. Lisäksi tehtiin nivelvaihtoyötä alakouluista Orimattilan yhteiskouluun siirtyvien oppilaiden kanssa. Koulunuorisotyön merkitys oppilaiden hyvinvoinnille korostui.

Maaliskuussa saatu uusi avustus mahdollisti alakoulujen koulunuorisotyön käynnistämisen uudelleen. Avustuksen tavoitteena oli tukea lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia, kiinnittymistä koulu- ja oppilaitosyhteisöön, elämäntaitojen vahvistamista ja syrjäytymisen

ehkäisyä. Alakoulujen nuorisotyötä aloitettiin tarveperusteisesti Pennalan ja Myllylän alakouluilla, joissa oli havaittu haasteita lasten ja nuorten suhteissa ja hyvinvoinnissa.

Vuosi 2024: Jatkuvuus ja hankkeen päättymisen

Vuonna 2024 koulunuorisotyössä jatkuivat vakiintuneesti erilaiset teemapäivät ja ryhmätykset. Työn painopisteet säilyivät Jokivarren koululla (5–9. luokat) ja Orimattilan yhteiskoululla (7–9. luokat) sekä nivelvaihtotyössä. Koulunuorisotyön rooli oppilaiden hyvinvoinnin edistäjänä pysyi keskeisenä. Alakoulujen koulunuorisotyön hanke päättyi toukokuussa.

Etsivä nuorisotyö

”Etsivä nuorisotyö tarjoaa 15–28-vuotiaille nuorille mahdollisuuden luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivä nuorisotyö etsii nuoren kanssa ratkaisuja nuoren kysymyksiin, edistää kasvua ja osallisuutta yhteiskuntaan sekä auttaa nuorta saavuttamaan hänen tarvitsemansa tuen. Etsivää nuorisotyötä ohjaa *nuorisolaki (1285/2016)*.” *Into ry, Mitä on etsivä nuorisotyö?*

Etsivän nuorisotyön onnistumisia vuosina 2021-2024 oli työparityöskentelyn käynnistyminen ja kyseisen työmuodon päivitetyn toimintasuunnitelman (2020) käyttöönotto siinä muodossaan, kuin se rakenteiden, resurssien ja esihenkilötyön (johtamisen) puolesta oli mahdollista. Työparityöskentely varmistaa nuorille palvelun saatavuuden ja lisää merkittävästi työturvallisuutta ja samalla se vähentää työn kuormittavuutta.

Etsivässä nuorisotyössä siirryttiin myös työparin yhteiseen PARent – tilastointiin. Työ siirtyi korjaavasta työstä ennalta ehkäisevän ja haittoja vähentävän työn suuntaan. Tämän seurauksena työssä kohdattujen nuorten keski-ikä laski aiemmasta 25 ikävuodesta noin 20 ikävuoteen.

Vuoden 2023 aikana etsivä nuorisotyö osallistui *Breakfast Club – sosiaalipedagoginen pienryhmätoiminta kouluakäymättömille nuorille* kokeilun suunnitteluun ja toteutukseen yhteistyössä koulunuorisotyöntekijän ja perusopetuksen yläkoulujen kanssa. Koulu- ja oppilaitosyhteistyötä kehitettiin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa (koulunuorisotyö, kuraattorit, oppilaanohjaajat ja koulujen opetushenkilökunta): Peruskoulujen välkkäkahvit, opotunnit ja yhteishaussa mukana olo vakiinnuttivat paikkansa. Lukion ryhmäytymispäivien ohella jaksokahveista tuli nuorten suosima kohtaamispaikka etsivän nuorisotyön kanssa. Vuosina 2023-2024 pilotoitiin yhdessä Erko-lukion ja oppilashuoltoryhmän kanssa toiminnalliset hyvinvointitunnit lukion 1. ja 2. vt:n opiskelijoille.

Etsivän nuorisotyö jalkautui keskustan alueelle osana joustavaa työmuotoaan vuosina 2021-2024 ja etsivän nuorisotyön iltapäiväkahvilan suosio jatkui vakaana.

Etsivän nuorisotyölle haasteita asetti nuorten palveluiden väheneminen ja lopettaminen alueella. Vähennettyjä tai lopetettuja palveluita olivat päihde- ja mielenterveystyön erikoissairaanhoido, nuorten sosiaalisen kuntoutuksen ryhmätoiminta, nuorten alle ja yli 18 – vuotta perhetyö ja Orimattilan työvalmennuspalvelut Duunari sekä sen yhteydessä toimineet työllisyyskuntakokeilut omavalmentajat.

Kirjasto-kulttuuri ja museopalvelut

Kirjastopalvelut

Orimattilan kaupunginkirjasto on kaikkien kaupunkilaisten kodikas kohtaamispaikka, jossa tarjotaan monipuolinen valikoima kirjallisuutta, musiikkia, elokuvia ja pelejä. Kirjastossa on mahdollisuus muun muassa käyttää tietokoneita, tablettitietokoneita ja kopiokonetta sekä lukea verkkolehtiä. Kirjastolain mukaan kuntien tulee tarjota valtakunnallisesti tasa-arvoisia kirjastopalveluita paikkakunnasta riippumatta. Lisäksi kirjastot on laissa nimetty paitsi lukutaidon ylläpitäjiksi myös kuntalaisten digi- ja mediataitojen ohjaajiksi. Kirjastopalveluilla edistetään yhtäläisiä mahdollisuuksia tietoon, lukukokemuksiin, osaamisen kehittämiseen sekä kansalaistoimintaan. Tehtävänä on tarjota kaikenikäisille pääsy aineistoihin ja kokoelmiin, tarjota tietopalvelua, tukea ja ohjausta tiedon hankintaan sekä tiloja monenlaiseen toimintaan. Yhteiskunnallisen vuoropuhelun edistämiseksi kirjastot tukevat niin kotoutumista, yhteisöllisyyttä kuin paikallista identiteettiä. Kirjaston omien aineistojen käyttö, lainaus ja varaaminen sekä ohjaus ja neuvonta ovat käyttäjälle maksutonta.

Kirjasto on Orimattilan kaupungin käytetyin vapaa-aikapalvelu. Vuosittainen lainamäärä on noin 200 000 lainaa. Orimattilalaiset ovat ahkeria lukijoita, sillä asukasta kohden lainamäärä on noin 12, kun koko maan vastaava luku on 9. Lainamäärä on pysynyt samoissa lukemissa jo kymmenisen vuotta. Päijät-Hämeen yhteinen kirjastojärjestelmä, ja seutukuljetusten myötä koko maakunnan alueella liikkuva kokoelma, takaavat asiakkaille aineiston hyvän ja nopean saatavuuden. Kansallisen E-kirjaston käyttöönotto vuonna 2024 on lisännyt sähköisen aineiston saatavuutta ja käyttöä entisestään.

Vuodesta 2017 saakka käytössä ollut omatoimikirjasto mahdollistaa kirjaston tilojen käytön myös palveluaikojen ulkopuolella. Kirjastoa on mahdollista käyttää 98 tuntia viikossa. Kirjastopalveluiden saavutettavuutta tehostaa monikäyttöinen ja invahissillä varustettu kirjastoauto. Auton palvelureitti kattaa koulujen ja päiväkotien lisäksi taajamat. Liikkuva kulttuuritalo –hankkeen aikana vuosina 2021–2022 kirjastoauton mukana kulki keskustataajaman ulkopuolella asuville lisäksi erilaisia mahdollisuuksia kokea, tehdä ja harrastaa taidetta ja kulttuuria arjen ympäristöissä. Kirjastoauto toimii vaalien yhteydessä myös ennakkoäänestyspaikkana.

Kirjastossa järjestetään säännöllisesti erilaisia opastuksia, muita yleisötapauhtumia sekä näyttelyitä. Kirjaston helppo saavutettavuus ja palvelun maksuttomuus tekevät siitä matalan kynnyksen paikan, jonne kenen tahansa kuntalaisen on helppo ja turvallinen tulla.

Ajanmukaisten ja laadukkaiden kirjastopalvelujen ylläpitämisen edellytykset ovat riittävät resurssit, osaava henkilökunta sekä toimivat ja terveet tilat. Automaatio ja digitalisaatio ei vähennä henkilökunnan tarvetta, sillä käyttäjien opastamiseen, aineiston esilletuomiseen ja tapahtumien järjestämiseen tarvitaan nykyistä enemmän erityistaitoja hallitsevaa henkilökuntaa.

Museopalvelut

Orimattilan kaupunki ylläpitää vuonna 1978 perustettua taidemuseota, joka sijaitsee kulttuuritalon toisessa kerroksessa. Ympärivuotisesti avoinna oleva Orimattilan taidemuseo tuottaa kuntalaisille kuvataidepalveluita paitsi esittelemällä omia valtakunnallisesti merkittäviä kokoelmiaan myös järjestämällä useita vaihtuvia näyttelyitä vuosittain. Museon omat teoskokoelmat käsittävät Taidesäätiö Ilmari ja Toini Wall-Hakalan kokoelman, Pentti Papinahon kokoelman, Orimattilan Erkot -kokoelman ja Orimattilan kaupungin kokoelman.

Laadukkaiden näyttelyiden ohella taidemuseolla järjestetään ympäri vuoden erilaisia kulttuuritilaisuuksia, kuten konsertteja, luentoja, teatteri- ja muita esityksiä, taiteilijataapaamisia ja taidetyöpajoja. Myös koulujen ja varhaiskasvatuksen ryhmät vierailevat taidemuseolla ahkerasti sillä taidemuseokäynnit ovat osa koulujen ja esiopetuksen kulttuurikasvatusohjelmia. Taidemuseolla vierailee vuosittain reilut 4000 asiakasta.

Orimattilan kotiseutumuseo on Orimattilan kaupungin omistama ja ylläpitämä kulttuurihistoriallinen paikallismuseo, joka sijaitsee keskeisellä paikalla kaupungin keskustassa. Museo tukee omalta osaltaan Orimattilan kaupungin elinvoimaisuuden ja yhteisöllisyyden kehittämistä. Museoalueella on järjestetty kesäisin mm. joogaa, konsertteja, teatteri- ja sirkusesityksiä, käsityönäytöksiä ja opastuksia. Museon alue on ilmaiseksi käytettävissä paikallisten yhdistysten erilaisille tapahtumille. Kotiseutumuseo on yleisölle avoinna kesäisin sekä sopimuksen mukaan muina aikoina mm. koululaisryhmille.

Sekä Orimattilan taidemuseo että kotiseutumuseo ovat osallistuneet vuodesta 2021 alkaen vuosittain kesäisin järjestettyyn Päheet museot – museoviikko Päijät-Hämeessä-tapahtumaan, joka on monipuolistanut museoiden tarjontaa ja houkutellut museoihin uusia eri-ikäisiä kävijöitä.

Kulttuuripalvelut

Vuonna 2019 uudistettu laki kuntien kulttuuritoiminnasta velvoittaa kuntia järjestämään asukkaille kulttuuritoimintaa ja nostaa kulttuurin kuntien järjestämien peruspalveluiden joukkoon. Kunnan tehtävänä on mahdollistaa ja tukea niin asukkaiden omaa luovaa toimintaa kuin myös edistää kuntalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia kokea taidetta ja kulttuuria. Toisin sanoen kunnan tehtävänä on taata taiteen ja kulttuurin saavutettavuus kuntalaisten omissa lähipalveluissa ja arkiympäristöissä. Kulttuuripalveluiden merkitys alueen elinvoimaisuuden ja kuntalaisten hyvinvoinnin kannalta on suuri. Jokaisella on oikeus kulttuuripalveluihin iästä, kulttuuritaustasta ja elämäntilanteesta riippumatta ja palvelut ovat luonteva osa kuntalaisten jokapäiväistä elämää.

Kulttuuri- ja kulttuurihyvinvointiohjelma

Vuonna 2022 valmistui Orimattilan kulttuuri- ja kulttuurihyvinvointiohjelma vuosille 2023–2028. Ohjelman keskeisenä visiona on, että vuonna 2028 Orimattilan kulttuuritoiminta on

monipuolista ja asukkailla on yhdenvertaisemmat mahdollisuudet kohdata taidetta ja kokeilla taiteen tekemistä arjessaan. Kulttuurilla on Orimattilassa tilaa kukoistaa ja se ammentaa vahvasta yhteistyöstä kaupungin omien toimialojen sekä paikallisten taiteilijoiden, kulttuuriyhdistysten ja muiden toimijoiden kuten yritysten välillä. Kukoistava kulttuurielämä tukee orimattilalaisten mielekästä arkea ja hyvinvointia ja toimii tulevaisuudessa myös kaupungin vetovoimatekijänä. Ohjelman valmisteluun osallistui monialainen ohjausryhmä, jossa oli jäseniä Orimattilan kaupungin eri valiokunnista, paikallisten kulttuurijärjestöjen edustajia, paikallinen taiteilija, kasvatuksen- ja koulutuksen toimialan edustajia sekä nuorisotoimen ja nuorisovaltuuston edustajat. Lisäksi kulttuurin asukasraadin jäsenillä oli mahdollisuus kommentoida ohjelman luonnosta ja esittää omia näkemyksiään Orimattilan kulttuuritarjonnan kehittämiseksi keväällä ja alkukesällä 2022.

Liikkuva kulttuuritalo –hanke 2021–2022

Liikkuva kulttuuritalo -hankkeen taidepysäkkejä oli keväällä 2021 suunnittelemassa 232 kuntalaista ja syksyllä toteutettiin yhdeksän osallisuusmenetelmällä valittua taidepysäkkiä, joissa oli yhteensä 776 osallistujaa.

ITE-valotaidefestari 2021

Kulttuuripalveluiden ITE-valotaidefestariin ja siihen liittyviin kymmeneen ITE-valotaidetyöpajaan osallistujia oli yhteensä 2 256.

Kulttuuritalon perhepäivä

Kulttuurikasvatusohjelma

Lastenkulttuurikeskus Efeki

Efeki tarjoaa kouluille ja päiväkodeille maksuttomia kulttuurivierailuja, joiden tehtävä on tukea koulujen taide- ja kulttuurikasvatusta. Efeki pyrkii lisäämään taiteen alan ammattilaisten yhteistyösuhteita, hankkeita ja toimintoja Päijät-Hämeen alueella sekä nostamaan esiin päijäthämäläistä lastenkulttuuriosaamista.

Toiminnan tavoitteena on tukea luovien taitojen harjoittamista sekä varmistaa lasten säännölliset kokemukset ja elämykset taiteesta ja kulttuurista. Lastenkulttuurikeskus Efeki toteuttaa vuosittain Päijät-Hämeessä 110–140 kulttuurivierailukokonaisuutta kouluihin ja päiväkoteihin. Vierailuihin osallistuu 11 000–14 000 lasta ja ne työllistävät 20–25 taitelijaa tai taiteilijaryhmää.

Toimintaa koordinoi Lahden kaupungin kulttuuripalvelut ja toimintaa hallinnoi seudullinen ohjausryhmä, joka koostuu mukana olevien kuntien edustajista. Rahoituksesta vastaavat Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Efektin toiminnassa mukana olevat kunnat.

Lastenkulttuurikeskus Efeki on Suomen lastenkulttuuriliitto ry:n jäsen. Efeki on myös mukana valtakunnallisessa Suomen Kulttuurirahaston rahoittamassa Taidetestaajat-hankkeessa.

Hyvinvointitoimiala

Hyvinvointitoimialaan kuuluvat hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen johtaminen ja kehittäminen, maahanmuutto-, seniori-, sekä liikunta- ja vapaa-aikapalvelut ja osallisuuden edistäminen.

Osallisuuden edistäminen

Yhdistys-, järjestö-, seura- ja kolmannen sektorin toiminta (toteutuu myös sivistys- ja hyvinvoinnin toimialalla)

Keskeisenä sisältönä Orimattilan osallisuustyössä oli osallisuuden rakenteiden tunnistaminen ja vahvistaminen. Tämä piti sisällään mm. yhteiskehittämisen mahdollistamista kansalaistoiminnan kentällä esimerkiksi työpajojen muodossa erilaisten ajankohtaisten teemojen äärellä, aluekumppanuuspöytien toiminnan tukemista sekä hyvinvointiavustusten kriteeristön luomista ja kansalaisavustuksen mallin pilotointia. Yhtenä isona kokonaisuutena vuoden 2023 lopussa ehdittiin käynnistää osallisuusohjelman prosessia. Tämä piti sisällään mm. asukkaille järjestettyjä kehittämistyöpajoja.

Osallisuustyössä tapahtui vuonna 2023 muun muassa seuraavat kokonaisuudet:

- Kohtaamispaikan/kaupunkilaisten yhteistilan kartoitus ja siihen liittyvä asukkaiden ja kansalaistoimijoiden kuuleminen erilaisin osallistavin menetelmin (mm. teemaseinät, kehittämistyöpajat, jalkautuminen eri tapahtumiin). Kaupunginorganisaation sisällä teeman kuljettaminen yhteisten tilaisuuksien ja tapaamisten yhteydessä.
- Kaupunkiympäristön toimialaan liittyen osallisuuskoordinaattori koordinoi mm. Muraali-työryhmää, toteutti keskusta-alueen kehittämiseen liittyvän Palojoen kehittämishankkeen kyselyn kaupunkilaisille yhteistyössä teknisen toimen kanssa sekä koordinoi kaupungin ja keskustan aluekumppanuuspöydän katutyöpajaa Pakaantien alikulkusillalle.
- Kaupungin kirjasto- ja kulttuuritoimen, varhaiskasvatus- ja nuorisopalvelujen sekä lukuisten kansalaistoimijoiden kanssa yhteistyössä toteutetut tapahtumat, kuten Mitä sulle kuuluu? – tapahtuma kaikenikäisille Orimattilan kulttuuritalolla, Perheiden ilta sekä mm. aluekumppanuuspöytien jalkautumiset kaupungin kesäkauden avajaisissa ja Taiteiden illassa.
- Osallisuustyö näkyi vahvasti myös kotoutumistyössä, johon osallisuuskoordinaattorin työresurssia hyödynnettiin aktiivisesti vuoden 2023 osalta.
- Ilmiöbudjetointi hyvinvointitoimialalla pilotoitu.
- Vuonna 2023 luotiin ja pilotoitiin kansalaistoiminnan kevytrahan malli.

Osallisuuskentän sidosryhmätyö oli erityisesti niin paikallista mutta myös Päijät-Häme-tasoista verkostotyötä. Keskeisiä sidosryhmiä osallisuustyössä olivat mm. paikalliset kansalaistoimijat ja järjestöt, Orimattilan aluekumppanuuspöydät, Päijät-Häme tasoinen vapaaehtoistyön verkosto, Orimattilan kaupunkiorganisaation sisällä tehtävä yhteistyö, maahanmuuttotyön vapaaehtoisten verkosto, kyläverkostotoiminta sekä yhteistyö Päijät-Hämeen hyvinvointialueen, Lahden kaupungin, Hollolan kaupungin, kumppanuusverkoston, alueellisen osallisuustyöryhmän sekä kansallisten toimijoiden ja erilaisten kehittämishankkeiden kanssa.

Maahanmuuttopalvelut ja kotoutumisen edistäminen

Kotoutumislaki ohjaa vahvasti kunnan kotouttamistyötä (KotoL). Orimattilassa kotoutumista edistetään kunnan, hyvinvointialueen, työllisyysalueen sekä muiden tahojen kanssa tehdyn yhteistyön avulla. Tavoitteena on kehittää paikallistason kotoutumista edistävää työtä mm. kunnan eri toimialojen sekä kolmannen sektorin toimijaverkon kanssa. Tavoitteena on lisätä maahan muuttaneiden osallisuutta ja toimijuutta Orimattilassa sekä varmistaa kunnan palvelujen toimijuus kaikille sen asukkaille.

Maahanmuuttopalveluista neuvontaa ja ohjausta voivat saada kaikki orimattilalaiset maahan muuttaneet sekä yhteistyökumppanit.

Palveluihin kuuluvat mm.

- kotoutumiseen liittyvä maahanmuuttajien arjen tuki, opastus ja neuvonta
- neuvonta ja avustaminen kansalaisuus- ja oleskelulupaan liittyvissä asioissa
- verkostoyhteistyö muiden toimijoiden kanssa
- kotouttamistyön kehittäminen paikallisesti ja alueellisesti

Vuosina 2021–2024 maahanmuuttopalvelut toteutuivat Orimattilassa kolmen (Orimattila, Heinola, Hollola) yhteisen maahanmuuttokoordinaattorin työnä. Hän vastasi sekä arjen asiakasohjauksesta että laajemmasta kotoutumisen kehittämisestä. Koordinaattorin laajan työnkuvan tueksi Orimattilassa aloitti osallisuuskoordinaattori vuoden 2023 kesällä. Hänen työnkuvaansa sisältyi myös kotoutumisen arjen ohjausta ja neuvontaa.

Osallisuuskoordinaattorin jäätyä vanhempainvapaalle vuoden 2024 alussa, vastasi maahanmuuttokoordinaattori yksin kotouttavasta työstä Orimattilassa.

Orimattila luopui kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta toistaiseksi 1.1.2024 alkaen.

Resurssivaje oli yksi osatekijä vastaanoton lakkauttamiselle.

Hyvinvointialueen aloittaessa vuonna 2023, iso osa entisistä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän (PHHYKY) maahanmuuttopalvelujen tehtävistä siirtyi kunnan vastuulle. Myös Ukrainan sota ja sitä myöten Orimattilaan avattu vastaanottokeskus vuonna 2023 toivat aivan uudenvuodenlaisensa mausteen kotoutumistyölle. Tämä tarkoitti tiivistä yhteistyötä

kunnan maahanmuuttopalvelujen ja vastaanottokeskuksen välillä, sekä tukea niille turvapaikanhakijoille, jotka rekisteröivät kotikuntansa Orimattilaan.

Lisäksi uusi kotoutumislaki sekä työllisyysalue aloittivat toimintansa samaan aikaan 1.1.2025 alkaen. Muutokset lisäsivät kunnan vastuuta entisestään kotouttamisesta. Vuoden 2024 aikana kehitettiin sekä kunnan sisäisiä että maakunnan kattavia maahanmuuton/kotoutumisen prosesseja tiiviissä yhteistyössä alueen muiden kuntien ja tulevan työllisyysalueen kanssa.

Muutokset vuosina 2021–2024 olivat olleet suuria ja niitä oli paljon. Orimattilan maahanmuuttopalveluissa ne näkyivät maahanmuuton asiantuntijuuden yhä enenevänä tarpeena sekä asiakasmäärän lisäyksenä.

Kotoutumistyön tulokset

Kotoutumistyölle luotiin vakaa pohja kunnassa ja siihen liittyviä prosesseja kehitettiin ja juurrutettiin. Kotoutumistyön kehittäminen alueellisesti sekä hyvien käytäntöjen mallintaminen kuntarajoja rikkoen toi hyvää synergiaa ja yhteistyötä eri kuntien ja muiden toimijoiden välille. Asiakasnäkökulmasta asiakkaat löysivät helposti kunnan maahanmuuttajapalveluihin ja tiesivät missä asioissa sinne voi olla yhteydessä.

Yhteistyöllä ja prosessien hiomisella kotoutumistyölle saatiin ”nostetta” ja arvostusta; kotoutuminen nähdään yhä tärkeämpänä osa-alueena sekä asiakkaan että ympäröivän yhteiskunnan hyvinvoinnille. Kotoutumista kehitetään yhä laajemmassa verkostossa ja puhtaan asiakastyöskentelyn lisäksi tarve kotoutumisen asiantuntijuudelle on lisääntynyt. Tavoitteena on ollut edistää kotoutumista hyviä väestösuhteita ja kaikkien osallisuutta edistämällä ja tähän teemaan on tartuttu kunnassa ja alueella hyvin.

Lukuja ja indikaattoritietoa, taulukoita ym.

Kotikunnan rekisteröineitä ulkomaan kansalaisia 12/2023 (uusin tieto, Tilastokeskus):
408 henkilöä (2,6 % asukasluvusta)

Eniten kansalaisia: Venäjä, Viro, Ukraina, Thaimaa, Syyria, Afganistan, Filippiinit

Liikuntapalvelut

Ikääntyneiden palvelut

Toimintakatsaus ikääntyneiden palveluista 2023–2024

Vuosi 2023: Palveluiden käynnistyminen ja kehittäminen

Kaupunki palkkasi tammikuussa 2023 perintövaroin ensimmäisen senioriohjaajan.

Senioriohjaajan tehtävänä oli kartoittaa ikääntyneiden palvelutarpeita ja tavoittaa potentiaalisia käyttäjiä.

Alkukartoitusten pohjalta käynnistettiin päivätoimintaryhmiä ja useampia kuntosaliryhmiä Helinäntuvan tiloissa. Näiden säännöllisten ryhmien lisäksi järjestettiin erilaisia teemapäiviä liikunnan ja kulttuurin parissa.

Valtakunnallinen vanhustenviikko lokakuussa keräsi runsaasti ikääntyneitä osallistujia.

Esimerkiksi Jymyllin juhlassa oli läsnä 130 henkilöä.

Järjestötuvalla aloitettiin seniori-infot, jotka toteutettiin joka toinen viikko. Infoissa oli monipuolisia puhujia, ja ikääntyneillä oli mahdollisuus toivoa käsiteltäviä aiheita ja puhujia.

Lisäksi Järjestötuvalla käynnistettiin seniorikerho, jossa pelattiin lautapelejä ja vietettiin aikaa yhdessä.

Osana Liikkuva arki -hanketta aloitettiin Vire-Lavis-tunnit. Nämä maksuttomat tunnit keräsivät jokaisella kerralla noin 30 ikääntynyttä.

Loppuvuodesta järjestettiin kaksi kulttuuriretkeä: toinen Lahden kaupunginteatteriin ja toinen Lahden konserttitaloon. Vuoden 2023 aikana ikääntyneiden kanssa kertyi yhteensä 1400 kohtaamista.

Vuosi 2024: Toiminnan vakiintuminen ja laajeneminen

Kevätkaudella 2024 senioriohjaajan vastuulla jatkuivat Helinäntuvan päivätoiminta ja kuntosaliryhmät.

Yhteistyössä seurakunnan kanssa käynnistettiin kyläkahvilat kyläkouluilla iltapäivisin. Kahvilat eivät kuitenkaan saavuttaneet toivottua kävijämäärää, mikä johtui osittain pitkistä välimatkoista ja joukkoliikenteen puutteesta syrjemmällä asuvien ikääntyneiden tavoittamisessa.

Vuoden aikana toteutettiin kaksi hyvinvointipäivää yhteistyössä liikuntapalveluiden kanssa.

Päivät sisälsivät lajikokeiluja, hyvinvointitietoa ja terveellistä välipalaa.

Ikääntyneiden toiveesta aloitettiin kuukausittainen bingotoiminta, joka keräsi aina tilan täyteen osallistujia.

Vuoden 2024 aikana järjestettiin useita kulttuuri- ja virkistysretkiä, kohteina muun muassa teatterit, Hyvä Ikä -messut, konsertit ja museot. Retket olivat poikkeuksetta täyteen varattuja, ja niille osallistui usein kaksi tilausbussillista eli noin 100 henkilöä.

Vanhustenviikko lokakuussa toteutettiin yhteistyössä seurakunnan kanssa. Viikon ohjelmaan kuului luentoja, liikuntaa, pääjuhla Jymyllinissä sekä uutena tapahtumana K-65-disko. Kaikki aktiviteetit keräsivät runsaasti kävijöitä, ja erityisesti disko sai paljon positiivista palautetta, minkä vuoksi siitä päätettiin tehdä osa pysyvää toimintaa.

Vuoden 2024 aikana senioriohjaajan työmuoto vakiintui, ja puhelinohjausten määrä kasvoi. Ikääntyneet ja heidän läheisensä ottivat matalalla kynnyksellä yhteyttä, ja ohjaukset johtivat usein suoraan ikääntyneiden asiakasohjaukseen tai muihin palveluihin.

Vuonna 2024 ikääntyneiden kanssa kertyi yhteensä 3700 kohtaamista. Tämä tarkoitti sekä kävijämäärien kaksinkertaistumista että toimintojen merkittävää lisääntymistä edelliseen vuoteen verrattuna.

Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala

Kaupunkikehitys ja teknisen valiokunnan alaisuuteen kuuluvat kaupunkikehitys ja maankäyttö, yhdyskuntatekniikka, tilapalvelu sekä vesilaitos. Lisäksi toimialalla on ympäristövaliokunta, joka käsittelee rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun lupa-asioita.

Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu

Jokaisella kunnalla tulisi olla vähintään viiden vuoden rakentamista vastaava varanto valmiita asemakaavatontteja erilaisiin tarkoituksiin. Orimattilassa tilanne on melko hyvä, tontteja riittää niin yrittäjille kuin asuntorakentajille. Pulaa tonteista on halutuimmilla asunto- tai yritysalueilla. Kysyntään nähden vähiten on tarjontaa yksikerroksisille rivitaloyhtiöille.

Kaupungin omistuksessa on noin 340 rakentamatonta tonttia ja yksityisillä 300. Eniten rakentamattomia tai vajaasti rakennettuja tontteja on Orimattilan keskustassa. Siksi kaavoituksessa on panostettu enemmän vanhojen kaavojen päivittämiseen paremmin tarpeita vastaaviksi, kuin uusien alueiden kaavoittamiseen.

Merkittävin kaavamuutos Prisman rakentamiseksi valmistui Orimattilan keskustaan 2022. Kaavamuutoksen myötä parannettiin keskusta-alueen erikoistavarakaupan palveluiden saatavuutta, mutta samalla tehtiin muutoksia keskustan liikennejärjestelyihin. Valtuuston hyväksymispäätöksestä valitettiin Hämeen hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus hylkäsi valitukset ja kaavamuutos sai lainvoiman kesäkuussa 2023.

Suurin osa vuosina 2021–2024 valmistuneista asemakaavoista sisälsi muutoksia liikennejärjestelyihin. Tavoitteena on ollut saavutettavuuden tai liikenneturvallisuuden parantaminen. Muutoksia vastustavaa palautetta on saatu eniten, mikäli muutokset kohdistuvat autoiluun. Kaavatöiden rinnalla on ollut vireillä (valtior) Väyläviraston ratasuunnitelma, jonka tavoitteena on katkaista junaradan ylittävät yksityistiet Virenojan ja keskustan väliseltä rataosuudelta. Ratasuunnitelman laatiminen on kesken.

Uusin muutos maankäytön suunnittelulle on tullut energiateollisuuden myötä. Orimattilan hyvä sähkönsiirtoverkko houkuttelee alueelle erityisesti aurinkovoimalarakentamista. Maalaismaisemaan kohdistuvat muutokset herättävät huolta ja voimaloiden

asukastilaisuuksiin on osallistuttu aktiivisesti. Yhdestä hankkeesta valittiin Hämeen hallinto-oikeuteen, toinen hanke sai rakentamisluvan ilman ainuttakaan muistutusta.

Kaavoitus ja muu maankäytön suunnittelu luovat edellytyksiä hyvälle elinympäristölle ja sen kehittämiseksi. Kaavoituksen keskeisenä tehtävänä on sovittaa yhteen eri näkökulmia ja tavoitteita. Hyvä elinympäristö muodostaa kokonaisuuden, jossa eri väestöryhmillä on mahdollisuus jokapäiväisen elämän järjestämiseen ja perustarpeiden tyydyttämiseen: asumiseen, palveluiden käyttämiseen, työssäkäyntiin, ulkoiluun, harrastuksiin, mutta myös lepoon ja yksityisyyteen.

Fyysinen elinympäristömme muodostuu rakennetusta ja luonnonympäristöstä. Elinympäristöön kuuluvat myös sosiaaliset ja toiminnalliset, elämän laatuun ja elinolosuhteisiin vaikuttavat tekijät. Eri väestöryhmillä on iästä tai elämäntilanteesta johtuen erilaiset tarpeet ja toivomukset elinympäristön suhteen.

Maankäyttöä ohjataan yleis- ja asemakaavoituksella. Yleiskaava on kunnan yleispiirteinen maankäytön suunnitelma. Sen tehtävänä on yhdyskunnan eri toimintojen, kuten asutuksen, palvelujen ja työpaikkojen sekä virkistysalueiden sijoittamisen yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteensovittaminen. Orimattilan kaupungin pinta-alasta noin puolet on yleiskaavoitettu. Asemakaava on maankäytön yksityiskohtaista järjestämistä, rakentamista ja kehittämistä koskeva suunnitelma. Orimattilassa on asemakaavoitettua aluetta keskustan lisäksi Pennalassa, Hennassa, Artjärvellä ja Virenojalla.

Liikenneturvallisuustyö

Liikenneturvallisuusryhmä kokoontui vuosina 2021–2024 kaksi kertaa vuodessa. Ryhmässä oli jäseniä jokaiselta kaupungin toimialalta. Ryhmään kuului lisäksi edustajat vanhus- ja vammaisneuvostosta, liikenneturvasta, Päijät-Hämeen pelastuslaitokselta, Hämeen poliisilaitokselta ja ELY-keskukselta. Puheenjohtajana toimi ~~elinvoimajohtaja~~ **kaupunkikehitysjohtaja** (ent. tekninen johtaja) ja sihteerinä liikenneturvallisuuskoordinaattori Ramboll Finland Oy:stä (vaihtui Destia Oy:ön)

Liikenneturvallisuusryhmän tehtävinä oli seurata kunnan liikenneturvallisuustilannetta, edistää yhteistyötä eri sidosryhmien ja organisaatioiden kanssa, edistää liikenneturvallisuuden näkyvyyttä ja kehittää ratkaisuja liikenneturvallisuustyön toteutumiseen liittyen.

Liikenneturvallisuuteen liittyvät toteutetut suunnitelmat vuosina 2021–2024 olivat:

- Luhtikyläntien jalankulku- ja pyörätien tiesuunnitelma keskustasta Uimarannantielle
- Peltolan puistoraitti (rakenteilla, valmis 2025)
- Käkeläntien liikennelaskenta 2023

- Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma
- Esisuunnitelma uudesta pyörätiestä Pennalasta Renkomäkeen
- Pyöräliikenteen viitoituksen yleissuunnitelma
- Mustankorventie Kaitilantie risteysalue
- Niittytie liikennelaskenta
- Lemmenpolku (rakennettu 2023)
- Pennalan liikenneturvallisuusraportti

Liikenneturvallisuustyötä tehtiin vuosina 2021–2024 monin keinoin. Kouluissa pidettiin mm. polkupyöriin ja mopoihin liittyviä liikenneturvallisuustapahtumia, päiväkodeissa järjestettiin heijastinpäiviä ja opeteltiin liikennemerkkejä. Kaupungintalon eteen koottiin heijastin puu. Poliisi teki turvalaitevalvontaa ja kouluvierailuja ja järjestettiin ajoterveys- ja ajokikyseminaari.

Liikenneturvallisuustyön puitteissa järjestettiin esteettömyyskävely sekä ikäihmisten liikenneturvallisuustilaisuus. Uusia jalankulku- ja pyöräilyväyliä rakennettiin ja rakennettiin sekä saneerattiin suojateitä, uudistettiin liikennemerkkejä ja asennettiin jalankulku- ja pyöräilyväylille kääntöpuomeja ja yhdet kiinteät ajoesteet. Lisäksi saneerattiin ja lisättiin katuvalaistusta, otettiin käyttöön nopeusnäyttötäuluja ja tehtiin ajonopeuksien seuranta.

Hyvinvointia tukevat ympäristöt

Puistot, torit yms. viheralueet

Yleisesti

Viime vuosien aikana kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala on pyrkinyt systemaattisesti lisäämään uusia puita kaupungin puisto- ja katuviheralueille sekä korvaamaan huonon kuntonsa takia poistettavat puut uusilla.

Lisäksi laadittiin mm. Orimattilan metsästrategia, joka hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 2023 samoin Orimattilan kaupungin hulevesiohjelma. Vuonna 2024 valmistui Orimattilan kaupungin kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma. Nämä ohjelmat ja strategiat ovat vaikuttaneet suunnittelun ja jo käytännön toteutuksen kautta kuntalaisten ympäristöön.

Tönnön ulkoilureitti 2021-2022

Liikuntatoimen vetämässä hankkeessa toteutettiin uusi ulkoilureitti Tönnöön. Reitti kulkee noin 800 metrin matkan Porvoonjoen rantaa myötäilevänä Tönnöstä Kaitilaan. Reitti yhdistyy etelässä nykyiseen ulkoilureittiin ja pohjoisessa Kaitilantien kevyen liikenteen väylään. Reitillä on näköalapaikka. Vääräkosken voimalaitoksen kohdalla ja levähdyspaikka pohjoisempaan Porvoonjokea.

Reitin varressa on paljon luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä kohteita, kuten joen törmälehdot, puronvarsilehdot ja lahopuut. Osa reitin varren metsästä on luontotyyppiltään luontoselvityksen mukaan Etelä-Suomessa erittäin uhanalaiseksi luokiteltua tuoretta runsasravinteista lehtoa.

Tönnön ulkoilureitti on osa Orimattilan kaupungin Nuoriso- ja liikuntatoimen laatimaa Orimattilan ulkoilu- ja kuntoreittien kehittämissuunnitelmaa. Toteutuessaan se on osa tulevaisuudessa mahdollisesti laajenevaa Tönnön ja Lintulan välistä laajempaa ulkoilureittikokonaisuutta. Porvoonjoen rantareitin kehittämisen taustalla on ollut keskustan aluejohtokunnan esitys Tönnö-Lintula ulkoilureitin kehittämisestä. Lisäksi vuonna 2019 Orimattilan kaupungin keskustan kehittämisprojektin yhteydessä kaupunkilaisten toiveissa korostui tarve yhtenäisen, maisemallisesti monimuotoisen jokivarsireitin muodostamiselle.

Reitin rakentamiseen on myönnetty ELY-keskuksen avustus, joka on kohdennettu kuntien lähivirkistysalueiden kunnostukseen ja kehittämiseen.

Koirapuiston rakentaminen 2022

Rakennettiin Orimattilan ensimmäinen Koirapuisto Orimattilan keskustaan Peltolan alueelle. Lisäksi rakennettiin valaistus sekä uusi liittymä ja pysäköintialue, että maavalli maisemoimaan ~~koita-aitausta~~ koira-aitausta.

Koirapuiston rakentamisesta Orimattilaan liittyviä kuntalais- ja valtuustoaloitteita oli käsitelty usein sekä teknisessä valiokunnassa että kaupungin hallituksessa aina vuodesta 2009 lähtien. Mm. Orimattilan Perussuomalaiset olivat tehneet asiasta valtuustoaloitteen vuonna 2015 ja viimeisin koirapuiston rakentamista Orimattilaan esittämä kuntalaisaloite käsiteltiin Elinvoima- ja teknisessä valiokunnassa keväällä 2021.

Koirapuiston sijainti Peltolan alueelle perustui vuonna 2019 Orimattilan kaupungin toteuttamaan kuntalaiskyselyyn, jossa selvitettiin esitettyjen sijaintivaihtoehtojen suosiota ja yleensä koirapuiston tarpeellisuutta.

Koirapuiston tarkoituksena on tarjota koirille mahdollisuus päästä liikkumaan vapaina ja näin ollen mahdollistaa mm. koirien keskinäisen sosiaalisen kanssakäymisen ja leikin. Aidattu koirapuisto tarjoaa edellytykset koirien turvalliseen vapaaseen ulkoiluun, juoksenteluun ja telmimiseen sekä koiraihminen keskinäiseen kanssakäymiseen.

Koirapuiston kokonaispinta-ala on noin 2300 m². Aitaus on jaettu kahteen osaan, pienille koirille (n. 885 m²) ja suurille koirille (n. 1413 m²) on omat puolensa. Puisto on aidattu suurten koirien puolella 2,0 m ja pienien koirien puolella 1,4 m korkealla teräselementtiaidalla koirien karkaamisen estämiseksi.

Lemmenpolun rakentaminen 2023

Tässä hankkeessa rakennettiin uusi Palojoen vartta kulkevaa Lemmenpolun puistopolku sekä sen ympäristö. Polku toteutettiin välille Lemmenraitti (Lemmensilta) - Viljamaantie.

Lemmenpolku on leveydeltään 2,5 metriä ja pituudeltaan noin 320 metriä. Polku rakennettiin kivituhkapintaiseksi. Väylällä ei ole talvikunnossapitoa eikä valaistusta. Polun ympäristöön istutettiin suojakasvillisuutta polun sekä asutuksen väliin. Puiston itäosaan, Lemmenpolun rantapenkereeseen istutetaan uusi rivistö hopeasalavia.

Hanke oli osa jokivarsiympäristön kehittämisen kokonaisuutta, jonka tarve on noussut esiin mm. vuonna 2019 toteutetussa keskustan kehittämisprojektissa. Lemmenpolku on myös osa Orimattilan kaupungin jalankulku- ja pyöräilyverkon kehittämissuunnitelman mukaista tavoitereittiä sekä Orimattilan ulkoilureittien kehittämistä sekä arjen ulkoilureitistöä, yhdistyen tiiviisti jo olemassa olevaan rantareitistöön.

Uusi väylä on osa laajempaa Orimattilan kaupungin keskustan kehittämisprojektissa esille noussutta jokivarsireitistöjen tavoitereittiä sekä osa Orimattilan kaupungin jalankulku- ja pyöräilyverkon kehittämissuunnitelman mukaista tavoiteverkkoa. Orimattilan kaupunki on tunnistanut tarpeen muodostaa yhtenäisiä, sujuvia ja turvallisia reitistöjä kaupunkialueelle. Jokivarsireitistön osana Lemmenpolku palvelee ulkoilua sekä vapaa-ajan liikkumista ja luo viihtyisää ympäristöä kaikkien kuntalaisten tavoitettavaksi. Lisäksi polku kannustaa arjen liikkumiseen.

Lemmenpolun rakentamisen tavoitteena on edistää kevyen liikenteen olosuhteita ja lisätä sen määrää Orimattilan kaupungin keskustaajaman alueella, parantaa arkikävelyn ja -pyöräilyn olosuhteita, turvallisuutta ja houkuttelevuutta. Tavoitteena on lisääntyvän kevyen liikenteen myötä vähentää liikenteen päästöjä. Näihin tavoitteisiin Orimattilan kaupunki on sitoutunut erilaisten toimenpidesuunnitelmien ja verkostojen myötä.

Hankkeelle myönnettiin AVIn liikuntapaikkarakentamisen valtionavustusta.

Porkkallion viheralueet 2023

Vuonna 2023 rakennetun Pennalan Porkkallion asuinalueen infrarakentamisen yhteydessä myös alueen viheralueet rakennettiin valmiiksi ja otettiin kaupungin ylläpitoon.

Peltolan leikkikenttää ympäröivän viheralueen kasvillisuuden kunnostus 2024

Peltolan leikkikenttää ympäröivää puistoaluetta siistittiin puita ja pensaita karsimalla ja siistimällä.

Erkonpuiston viheralueen kasvillisuuden kunnostus 2024

Kasvillisuuden, penkkien, roska-astioiden ja käytävien kunnostusta ja siistimistä.

Peltolan puistoraitit ja hulevesirakentaminen 2024–2025

Kaupungin kaupunkikehitys- ja teknisellä toimialalla on käynnissä kaksivuotinen infrarakentamisen hanke, jossa toteutetaan uusi jalankulun- ja pyöräilyn väylä Orimattilan kaupungin keskustaan, Peltolan asuinalueelle sekä alueen hulevesijärjestelmän peruskorjausta sekä mm. uuden hulevesialtaan sekä siihen liittyvän viherympäristön rakentamista. Rakennettava Peltolan puistoraitti on pituudeltaan noin 600 metriä ja leveydeltään kolme metriä. Väylä asfaltoidaan ja valaistaan ja se tulee ympärivuotiseen käyttöön ja kunnossapitoon.

Peltolan puistoraitti on osa Orimattilan kaupungin jalankulku- ja pyöräilyverkon kehittämissuunnitelmassa esitettyä keskustan väylien tavoiteverkkoa. Tämä hanke vastaa suoraan tunnistettuun reittien verkostopuutteeseen. Kohde tulee palvelemaan ulkoilua ja vapaa-ajan liikkumista ja luo viihtyisää ympäristöä kaikkien kuntalaisten tavoitettavaksi. Lisäksi hankekohteella on merkitys myös osana arjen liikkumista mm. mahdollistamalla vaihtoehdon nykyisiä reittejä turvallisemmalle koulumatkalle.

Uusi väylä on tyypiltään yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä, joka soveltuu liikennemäärien osalta väljästi rakennettuun/rakentamattomaan ympäristöön. Reitin suunnittelussa noudatetaan voimassa olevia jalankulun ja pyöräilyn suunnitteluohjeita.

Puistoraittien rakentamiselle myönnettiin **Tarficomin Traficomin** 50 % valtionavustus. Hankkeen toteuttamisesta **vastaa vastasi** Orimattilan kaupungin kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala.

Leikkikentät:

Varsapuiston leikkikentän saneeraus 2021

Kaupunki saneerasi kesäkauden 2021 aikana Varsapuiston leikkikentän Orimattilan keskustassa.

Leikkikentän saneerauksessa uusittiin leikkivälineet ja kalusteet sekä valaistus. Lisäksi istutettiin uutta kasvillisuutta/poistettiin vanhaa sekä rakennettiin uusi aita leikkikentän ns. pienten puolelle.

Leikkikenttä **tulee** jakautua aidattuun pienten puoleen, joka on tarkoitettu pääasiassa pienille lapsille (0-4 vuotta) sekä isojen puoleen, joka on suunnattu noin 5-10 vuotiaille. Lisäksi leikkikentän yhteyteen **asennetaan asennettiin** aikuisille soveltuva liikuntaväline.

Hankkeelle myönnettiin AVIn liikuntapaikkarakentamisen valtionavustusta.

Uotilanrinteen leikkikentän rakentaminen 2021

Kesän 2021 aikana rakennettiin uusi leikkikenttä ympäristöineen Pennalan Uotilanrinteen uudelle asuinalueelle. Leikkikenttä suunniteltiin pääasiassa pienille lapsille (0-6 vuotta).

Uuden leikkikentän rakentaminen sisälsi mm. pintamateriaalit, leikkivälineet, kalusteet ja valaisimet sekä polun Kummilantieltä uudelle leikkikentälle.

Jokipuiston leikkikentän saneeraus 2022

Tässä hankkeessa ~~saneerataan~~ ~~saneerattiin~~ Orimattilan kaupungin ylläpitämä Jokipuiston leikkikenttä Orimattilan keskustassa. Leikkikenttä on keskisen sijaintinsa takia erityisesti aivan pienten lasten ja heidän huoltajiensa sekä perhepäivähoitajien suosiossa. ~~Nykyiset leikkivälineet ovat~~ ~~Leikkivälineet olivat~~ kuntonsa puolesta uusimisen tarpeessa, ja alueen leikkiarvo ~~on~~ ~~oli~~ alhainen. Saneerauksen suunnittelussa ~~huomioidaan~~ ~~huomioitiin~~ erityisesti pienten lasten liikunnalliset tarpeet sekä ~~pohditaan~~ ~~pohdittiin~~ ratkaisuja myös perhepäivähoitajien käytännön toiminnan kautta, mm. hankkimalla leikkikentälle sade-/aurinko-/eväsretkikatos. Hanke ~~sisältää~~ ~~sisälsi~~ mm. pihan pintamateriaalit, leikkivälineet, kalusteet ja valaisimet. Saneeraus ~~tehdään~~ ~~tehtiin~~ kesällä 2022. Hankkeelle myönnettiin AVIn liikuntapaikkarakentamisen valtionavustusta (40 %).

Myllylän leikkikentän leikkivälineiden saneeraus 2022

Myllylän leikkikentän leikkivälineiden sekä valaistuksen uusiminen.

Vaarinpolun leikkikentän rakentaminen Pennalaan 2023

Hankkeessa rakennettiin uusi leikkikenttä Orimattilan kaupungin Pennalan kylän Porkkallion uudelle asuinalueelle. Vaarinpolun leikkikenttä toteutettiin osana asuinalueen infran rakentamisen kokonaisurakkaa. Tavoitteena oli, että rakentaessaan uuden leikkikentän yhdessä muun rakennettavan infran kanssa kaupunki viesti alueen tuleville asukkaille leikin ja liikunnan arvostuksesta kaupungissa: tavoitteena oli luoda lapset ja nuoret huomioon ottavaa ympäristöä.

Hankkeeseen sisältyi leikkikenttä ja pieni pelikenttä ympäristöineen mm. kohteen pohjatyöt, pintamateriaalit, leikkivälineet, kalusteet ja kasvillisuus, aidat/portit sekä valaisimet kokonaisurakkana. Hankkeen toteuttajana oli Orimattilan kaupungin kaupunkikehitys ja tekniset palvelut. Hankkeelle myönnettiin AVIn liikuntapaikkarakentamisen valtionavustusta.

Vuosi 2024

Vuodelle 2024 ei ollut leikkikenttien kunnostukseen kohdistettuja investointimäärärahoja mutta normaalin ylläpidon yhteydessä korjattiin ja uusittiin yksittäisiä vaarallisia tai huonokuntoisia välineitä.

~~Elinvoima- ja teknisen toimialan talous vuonna 2021~~

~~Kaupunkikehitys- ja teknisen valiokunnan käyttötalouden ulkoiset tuotot ovat toteutuneet 99,4 prosenttisesti. Alitus on aiheutunut yhdyskuntatekniikan myyntituottojen jäämisestä alle~~

arvioidun. Tämä on johtunut arvioitua vähäisemmistä metsänmyyntituloista ja maankaatopaikkojen tuloista. Toimintakulut ovat toteutuneet 98,4 prosenttisesti. Kuluryhmistä henkilöstökulut ja palveluiden ostot ovat jääneet alle muutetun talousarvion, mutta aineet ja tarvikkeet ovat ylittyneet. Tässä kuluryhmässä talousarvio on ylittynyt sekä yhdyskuntatekniikassa että tilapalvelussa, joissa kummassakin ylitys on aineiden tarvikkeiden ja tavaroiden kuluryhmässä.

Valtuustoon nähden sitovan vesilaitoksen tulosityksikön toimintatuotot ovat toteutuneet 102,9 prosenttisesti ja toimintakulut 99,9 prosenttisesti.

Ympäristövaliokunnan ulkoiset toimintatuotot ovat toteutuneet 100,6 prosenttisesti ja toimintakulut 105,9 prosenttisesti. Toimintakulujen ylitys aiheutuu pääosin Lokkilammen alueen puhdistamisesta aiheutuneista kustannuksista, joita tulee myös kutuvalle vuodelle.

Elinympäristön kehittäminen

Yhdyskuntien kehittämisen linjauksissa kuvataan keskeisiä periaatteita, joiden pohjalta yhdyskuntia tulisi kehittää, jotta ne osaltaan tukisivat myös hyvinvoinnin edistämistä (Kuntaliitto).

Hyvä elinympäristö luo pohjan asukkaiden arjelle ja perustarpeiden tyydyttämiselle. Se tarjoaa mahdollisuuden asumiseen, palveluiden käyttämiseen, työssäkäyntiin, ulkoiluun, harrastuksiin, mutta myös lepoon ja yksityisyyteen. Laadukas elinympäristö on vetovoimainen niin asukkaille kuin yrittäjillekin. Terveellisyys, turvallisuus, esteettömyys ja viihtyisyys ovat elinympäristön tärkeitä ominaisuuksia, joilla edistetään hyvinvointia. Elinympäristön kehittämisessä parhaat tulokset saavutetaan kuntalaisia kuunnellen kaavoituksen, rakennusvalvonnan, ympäristösuojelun ja ympäristöterveyden yhteistyöllä. (Kuntaliitto)

Toteutuneet toimenpiteet:

-Yleisiä leikkipaikkoja saneerattiin ja rakennettiin kesällä 2021. Toukokuussa valmistui uusi Hiirihaukankujan leikkikenttä Pennalan Uotilanrinteen uudelle asuinalueelle. Varsapuiston leikkikentän saneeraus aina kaupungin keskustassa valmistui kesäkuussa 2021.

-Keskusta-alueella kunnostettiin myös Lähdepuiston ympäristöä, rakentamalla mm. uusi kävelysilta sekä kunnostamalla lähdelammen hiekkaranta.

-Pennalan päiväkodin piha sai kesän aikana uudet leikkivälineet. Samoin Artjärvelle Vuorenmäen koululle ja uudelle päiväkodille hankittiin loppuvuonna 2021 uudet leikkivälineet piharemontin yhteydessä.

-Elokuussa valmistuneen Länsi-Orimattilan päiväkodin uusi piha-alue palvelee uuden päiväkodin tarpeita, mutta samalla myös iltakäytössä kaikkia Hennan asukkaita.

-Ympäristösuojelun ja Niemenkylän-Tönnön Nuorisoseuran yhteistyönä toteutettiin 2021 harjoittelutyönä Tönnön ilmastopolku. Polulla hyödynnettiin ensimmäistä kertaa QR-koodeja.

Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu Tämä otsikko oli jo kertaalleen tuolla ylempänä.
Voi varmasti yhdistää.

Kaavoituksella mahdollistetaan hyvinvoinnin edistäminen muilla sektoreilla ja viihtyisä elinympäristö. Kaavoituksella voidaan ehkäistä esimerkiksi segregatiota ja muun eriarvoisuuden syntymistä. Elinympäristön terveellisyys, turvallisuus ja esteettömyys tulee ottaa huomioon kokonaisvaltaisesti yhdyskuntien suunnittelussa, toteuttamisessa ja ylläpidossa. Maankäytön ja liikenteen suunnittelu on tehokas ennaltaehkäisevä keino vaikuttaa ulkomelun torjuntaan, ilmanlaatuun asuinympäristössä ja talousveden raakavesilähteiden suojeluun. (Kuntaliitto) **POIS.**

Orimattilan kaupunginvaltuusto hyväksyi 9.12.2019 maankäytön strategisen suunnitelman, joka ohjaa alueiden käytön kehittämistä Orimattilassa. Pääpaino on täydennysrakentamisessa, olemassa olevien verkostojen hyödyntämisessä ja monipuolisen tonttivarannon turvaamisessa niin asukkaille, palveluille kuin yrityksillekin. Maankäyttöä ohjataan vuosittain päivitettävällä kaavoitusohjelmalla. Vuonna 2021 allekirjoitettiin maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittämisen MAL-sopimus valtion ja Lahden kaupunkiseudun kuntien kesken. Orimattila on sopimuksen kautta mukana mm. Lahden kaupunkiseutusuunnitelman valmistelussa.

Liikenne, joukkoliikenne, katuverkkojen rakentaminen ja ylläpito

Hyvät liikenneyhteydet ja liikennepalvelujen toimivuus ovat perusedellytyksiä kuntien ja alueiden toiminnassa. Liikennejärjestelmän suunnittelussa käsitellään kaikki liikkumisen osa-alueet, otetaan huomioon kaikki eri väestöryhmät ja tarkastellaan avoimesti suunnitelmien vaikutuksia. Näin mahdollistetaan myös kuntalaisten oma hyvinvointia edistävä toiminta, kuten työmatkapyöräily. (Kuntaliitto)

Kasvavilla kaupunkiseuduilla tulee kehittää kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä houkuttelevaksi niin, että voidaan turvata hyvä ilmanlaatu, liikennejärjestelmän toimivuus ja vastata ilmastotavoitteisiin. Vaihtoehtoisten käyttövoimien ja vähäpäästöisten ajoneuvojen käyttömahdollisuuksia tulee edistää. (Kuntaliitto)

Orimattilan vilkkain väylä on VT 4, jolla liikkuu yli 24 000 ajoneuvoa vuorokaudessa. Päijät-Hämeessä jopa lähes puolet 1–2 km:n matkoista tehdään henkilöautolla. Päijät-Hämeessä noin 40 % asukkaista käyttää heijastinta ja 60 % pyöräilykypärää. Orimattilassa työmatkan keskipituus on 20 km. Työmatkoista 39 % on korkeintaan 5 km:n pituisia.

Orimattila oli mukana laatimassa Etelä-Päijät-Hämeen turvallisen ja viisaan liikkumisen suunnitelmaa, joka valmistui vuonna 2018. Orimattilan kaupungin sekä Kärkölän ja Hollolan lisäksi suunnitelmatyöhön osallistuivat Uudenmaan ELY-keskus, Liikenneturva sekä Hämeen poliisilaitos. Kuntien liikenneturvallisuuksien tavoitteena on vähentää liikenneonnettomuuksien määrää ja tehdä liikkumisesta turvallisempaa kaikille – kulkutavasta, iästä ja liikkumisajankohdasta riippumatta.

Turvallisen ja viisaan liikkumisen suunnitelmassa on esitetty yhteiset painopisteet liikenneturvallisuuksille Etelä-Päijät-Hämeessä:

- Vastuullisen liikennekäyttämisen lisääminen
- Nuorten liikenneturvallisuuden parantaminen
- Iäkkäiden turvallisen ja omatoimisen liikkumisen lisääminen
- Ylinopeuksien vähentäminen
- Liikkumisen ja liikenneturvallisuuden huomioon ottaminen uusien kiinteistöjen (koulut ym.) rakentamisessa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa

- Rattijuopumuksen vähentäminen liikenteessä
- Radan ylittämisen turvallisuuden parantaminen (tasoristeykset ja muut ylitykset)

Etelä-Päijät-Hämeen yhteinen liikenneturvallisuusvisio kuuluu:

”Minä ja sinä olemme vastuussa turvallisesta liikkumisesta ja välitämme myös muista. Kenenkään ei tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä.”

Tämän osion asioita on käsitelty jo liikenneturvallisuusosiossa ja on osittain saman toistamista. Yhdistetään!

Orimattilassa liikenneturvallisuustyön koordinoinnista vastaa poikkihallinnollinen liikenneturvallisuusryhmä, jonka tehtävänä on koordinoida ja kannustaa eri tahoja liikenneturvallisuustyöhön, tuoda liikenneturvallisuusasioita yhteiseen käsittelyyn, välittää tietoa liikenneturvallisuusaiheista sekä seurata kaupungin liikenneturvallisuustilanteen kehittymistä. Ryhmässä on mukana kaupungin, viranomaisten ja sidosryhmien edustajia, jolloin eri ikä- ja liikkujaryhmät tulevat huomioiduiksi. Liikenneturvallisuusryhmä kokoontuu kahdesti vuodessa ja se käsittelee niin liikenneympäristöön, liikennekasvatukseen ja viestintään kuin valvontaankin liittyviä asioita ja toimenpiteitä.

Liikenneturvallisuusryhmä kokoontuu kahdesti vuodessa. Liikenneturvallisuusryhmän muodostavat kaupungin, viranomaisten ja sidosryhmien edustajat, jolloin eri ikä- ja liikkujaryhmät huomioidaan kattavasti. Liikenneturvallisuusryhmässä ovat edustettuina seuraavat tahot:

- Orimattilan kaupunki / Kaupunkikehitys- ja tekniset palvelut
- Orimattilan kaupunki / Hallinto
- Orimattilan kaupunki / Varhaiskasvatus
- Orimattilan kaupunki / Opetuspalvelut
- Orimattilan kaupunki / Nuorisopalvelut
- Orimattilan kaupunki / Koulukuljetukset
- Orimattilan kaupunki / Liikuntatoimi
- PHHYKY / Neuvola
- Nuorisovaltuusto
- Vanhus- ja vammaisneuvosto
- Päijät-Hämeen pelastuslaitos
- Uudenmaan ELY-keskus
- Hämeen poliisilaitos
- Liikenneturva

Esimerkkejä kaupungin liikenneturvallisuuden parantamisesta:

- Poistetaan kasvillisuutta liittymistä ja suojateiltä näkemien parantamiseksi.
- Tarkastellaan nopeusrajoituksia ja tarvittaessa alennetaan nopeusrajoituksia turvatomiksi koetuissa kohdissa.
- Lisätään heijastinvarsia suojatiemerkkeihin.
- Uusitaan tarvittaessa suojatiemerkkejä ja suojatiemaalauksia.

Vesihuolto

Tästä puuttuu tekstit. Nämä on poimittu tilinpäätöksistä:

Vesilaitos vastaa vesihuollon järjestämisestä kunnan hyväksymällä toiminta-alueella. Vesilaitos huolehtii verkostojen ja laitosten käytöstä, huollosta ja kunnossapidosta ja vastaa asiakasrajapinnasta.

V. 2021: Vesilaitoksen tavoitteena oli sen toiminnan kehittäminen, johon vaikutti osaltaan korona-pandemia. Pandemia vuoksi kaikkia suunniteltuja toimenpiteitä ei pystytty toteuttamaan ja osa toiminnoista jouduttiin tekemään erityisjärjestelyin, koska esim. ryhmissä tai jopa pareittain työskentelyä pyrittiin välttämään.

V. 2022: Verkostojen osalta pääpaino oli verkkotiedon nykytason selvittämisessä. Vesijohtoverkoston kehittämisen ja vuotojen seurannan avuksi laadittiin päävesijohto- ja mittausaluesuunnitelma ja otettiin käyttöön vedenkulutuksen seurantajärjestelmä. Viemäripuolen vuotovesimittauksia ja etäluettavien mittareiden asennuksia ei saatu toteutettua suunnitellusti.

Vedenjakelussa keskityttiin ylävesisäiliön hygienian ja työturvallisuusasioihin. Ylävesisäiliön vesitila pestiin ja vesitilaan seinämiin tehtiin pieniä korjauksia, kävelysiltojen kaiteet uusittiin, vesitilan ilmanvaihtoon asennettiin suodattimet ja lähtevään veteen asennettiin UV-desinfiointi.

Jätevedenpuhdistamolla optimoitiin prosessimittauksia ja ilmastusta. Kemikaalisyötön tehostamista ei saatu toteutettua syöttölaitteen toimitusvaikeuksien takia.

V. 2023: Toiminnan kehittämisessä pääpaino oli omaisuudenhallinnan tehostamisessa. Omaisuudenhallinnan tehostaminen toteutettiin etäluettavien mittareiden käyttöönoton, vuotovesitutkimusten ja verkkotietojärjestelmän käytön tehostamisen avulla. Tehostamistoimenpiteissä onnistuttiin suunnitelmien mukaisesti, mutta työ on kaikilta osin vielä kesken.

V. 2024: Omaisuudenhallinnan tehostamistoimia jatkettiin ottamalla lisää etäluettavia mittareita käyttöön, tarkentamalla vuotovesitutkimuksia ja tehostamalla verkkotietojärjestelmän käyttöä. Tehostamistoimenpiteissä onnistuttiin suunnitelmien mukaisesti, mutta työ on kaikilta osin vielä kesken.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan tarkoituksena on neuvonnan, rakentamislupakäsittelyn ja valvonnan avulla edistää ympäristöön sopeutuvaa rakentamista sekä valvoa rakennetun ympäristön laatua.

Rakennusvalvonnassa hoidetaan mm.

- rakentamisluvat
- rakennuksen purkamislupa / -ilmoitus
- maisematyöluvat

Lupamenettelyllä varmistetaan, että rakennushankkeessa noudatetaan lakia ja määräyksiä, valvotaan kaavojen toteutumista ja rakennuksen ympäristöön sopeutumista sekä huomioidaan naapureiden tietoisuus hankkeesta.

Merkittäviä valmistuneita kuntalaisia palvelevia rakennushankkeita: Areenan uimahalli -22, Yhteiskoulu -24 ja Prisman laajennus -24

Rakennusvalvonta on kehittänyt sähköistä asiointipalvelua, valmistautunut uuteen rakentamislakiin ja uusinnut rakennusjärjestyksen. Uusi rakentamislaki tuli voimaan 1.1.2025, tarkoituksena sujuvoittaa ja yksinkertaistaa lupajärjestelmää. Lupakynnystä on nostettu pienten rakennushankkeiden osalta. Luvasta vapautetun rakentamisen osalta rakentaja hankkii itse riittävän osaamisen ja ohjauksen suunnittelijalta, joka ratkaisee rakentamisen tekniset vaatimukset ja varmistaa määräysten mukaisuuden.

Ympäristönsuojelu

Ilmastotyön toteuttaminen Orimattilassa vuonna 2024

1. Vähähiilisen liikkumisen edistäminen

Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma valmistui ja yhteistyötahot sitoutettu laajasti ja toimenpiteet määritetty 2024.

Toimenpiteet käynnistetty 2025.

2. Sähköautojen latauksen mahdollistaminen

Uusia latauspisteitä otettiin käyttöön kaupungin kiinteistöillä

3. Ilmastosuunnitelman toteuttaminen

Ilmastosuunnitelman toteuttamista ja vaikutuksia ilmapäästöihin on seurattu vuodesta 2008 lähtien perinteisellä alueellisella CO₂ kasvihuonekaasupäästölaskennalla ja vuodesta 2022 lähtien myös kulutusperusteisen ilmapäästölaskennan (KULMA) kautta.

Orimattilan kaupunki on mukana Päijät-Hämeen vihreän siirtymän ohjelmassa.

Orimattila osallistui Päijät-Hämeen päättäjien ilmastokokoukseen 22.5.2024.

Otettiin osaa Päijät-Hämeen ympäristöviikkoon.

Edistetään luonnon monimuotoisuutta: Saatiin Orimattilaan oma

Helmikeskittymäkohde: Luhtikylän kosteikko. Ollaan mukana kaksivuotisessa Virkeä-hankkeessa (2024-2025), missä kehitetään luontopohjaisia ratkaisuja Orimattilan viheraloille. Ollaan mukana vieraslajitorjunnassa.

Orimattilan kaupungin työyksiköiden jätteiden lajittelua parannettiin uusimalla astiat, selventämällä niiden merkinnät ja antamalla lajitteluneuvontaa.

Oltiin mukana Askeleet ilmastonmuutokseen hankkeessa ja saatiin työkaluja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen.

4. *Kaupungin ja paikallisten yrittäjien välisen ilmastokumppanuuden edistäminen*

Koko Päijät-Hämeen ilmastokumppanuuden vetovastuu vuonna 2024 oli Orimattilan kaupungilla ja Asikkalan kunnalla. Haastettiin kaikki kunnat hankkimaan uusia ilmastokumppanuusyrityksiaä, järjestettiin yrittäjille ilmastokumppanuusaamukahvit, oltiin mukana Orimattilan rekrymessuilla omalla miehitetyllä ilmastokumppanuusständillä, uutta tietoa kaupungin nettisivuille ilmastokumppanuudesta.

5. *Energiatehokkuuden parantaminen*

Kaupungilla KETS-sopimus voimassa, sopimuksen toteutumista seurattiin työryhmässä, edistettiin energiaviestintää perustamalla sitä varten oma työryhmä. laadittiin energia- ja ilmastoviestinnän vuosikello, osallistuttiin valtakunnalliselle energiansäästöviikolle kartoittamalla energiasyöppöjä, edistettiin siirtymistä öljylämmityksestä uusiutuvaan energiaan, edistettiin aurinko- ja tuulivoimaa sekä ilmalämpöpumppuja.

Vaikuttamistoimielimet

Nuorisovaltuusto

Orimattilan nuorisovaltuusto on puoluepoliittisesti sekä uskonnollisesti sitoutumaton orimattilalaisten nuorten virallinen vaikuttamiskanava, joka toimii demokraattisesti. Orimattilan nuorisovaltuuston tavoitteena on tuoda orimattilalaisten nuorten näkemystä esille kaupungin eri hallintokuntien työskentelyssä sekä parantaa nuorten hyvinvointia ja vaikutusmahdollisuuksia kaupungissa. Nuorisovaltuustoon pääsee Orimattilassa mukaan kaikki halukkaat nuoret.

2021 Nuorisovaltuusto toimi pääsääntöisesti etänä. Tämä oli toki hankalaa ja tapahtumia tai muita ei järjestetty. Nuorisovaltuusto sai syksyllä 2021 uusia jäseniä ja nyt on hyvin edustettuna molemmat yläkoulut. Nuorisovaltuusto kokousta n. kerran kuukaudessa ja nuorisovaltuustosta on edustus kaikissa kaupungin valiokunnissa sekä kaupungin valtuustossa kiertävä vuoro. Nuorisovaltuusto tapasi n. kaksi vuodessa kaupungin päättäjiä virallisissa ja epävirallisissa tilaisuuksissa. Näillä pyrittiin vahvistamaan nuorisovaltuuston asemaa. Nuorisovaltuustossa on ollut joka vuosi keskimäärin 10–15 nuorta molemmista yläkouluista sekä lukiosta.

Nuorisovaltuusto kokoontui vuosina 2021–2024 noin kerran kuukaudessa etänä tai kasvokkain ja sen tavoitteena on ollut tuoda orimattilalaisten nuorten näkemystä esille kaupungin eri hallintokuntien työskentelyssä sekä parantaa nuorten hyvinvointia ja vaikutusmahdollisuuksia kaupungissa. Nuorisovaltuusto on avoin kaikille siitä kiinnostuneille nuorille. Nuorisovaltuustossa oli vuosittain mukana keskimäärin 10–15 nuorta.

Orimattilan veteraaniasiain neuvottelukunnan toiminta 2021–2024

Orimattilan veteraaniasiain neuvottelukunta on toiminut aktiivisesti vuosina 2021–2024 kokoontuen säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa. Neuvottelukunnan keskeisenä tehtävänä on ollut orimattilalaisten veteraanien hyvinvoinnin edistäminen valtion ja kaupungin veteraanivaroja hyödyntäen.

Kokouksissaan neuvottelukunta on käsitellyt veteraaneille tarkoitettujen varojen käyttöä ja kohdentamista. Käytännön tasolla toimintaan on kuulunut veteraanien kuntoutuksen järjestäminen ja ylläpitäminen sekä veteraanien leskille suunnatun kerhotoiminnan ylläpito.

Näillä toimenpiteillä on tuettu ja ylläpidetty veteraanien ja heidän leskiensä fyysistä kuntoa ja mielen hyvinvointia.

Orimattilan vanhus- ja vammaisneuvoston toiminta 2021–2024

Vanhus- ja vammaisneuvosto toimi aktiivisesti vuosina 2021–2024, kokoontuen keskimäärin kuusi kertaa vuodessa. Neuvoston päätehtävänä oli vaikuttaa kaupungin päätöksentekoon ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden näkökulmasta, ottaen kantaa esimerkiksi senioripalveluihin ja esteettömyyteen liittyviin asioihin. Neuvoston jäsenistö koostui eri yhdistysten ja järjestöjen edustajista, mikä takasi monipuolisen asiantuntemuksen ja näkökulmien huomioimisen. Kokouksissa käsiteltiin ajankohtaisia asioita, ja neuvoston aktiivisen työn ansiosta senioripalveluiden toimintaa kehitettiin jatkuvasti vuodesta 2023 lähtien.

Aluekumppanuuspöydät

Neljä aluekumppanuuspöytää toimivat tehtävänä ottaa kantaa kaupungin aluetta koskeviin suunnitelmiin, kaava-asioihin ja kaupunkistrategiaan. Aluekumppanuuspöydät tekivät myös ehdotuksia palvelujen kehittämiseksi ja edistivät alueensa viihtyisyyttä esimerkiksi järjestämällä kuulemistilaisuuksia alueellaan. Kumppanuuspöytien toiminta on epäpoliittista ja niillä ei ole päätösvaltaa.